



**UNIVERSITATEA "CONSTANTIN BRÂNCUȘI"
DIN TÂRGU JIU**

**"CONSTANTIN BRÂNCUȘI" UNIVERSITY
OF TÂRGU JIU**

**ANALELE UNIVERSITĂȚII
"CONSTANTIN BRÂNCUȘI" DIN TÂRGU JIU**

**ANNALS OF THE "CONSTANTIN BRÂNCUȘI"
UNIVERSITY OF TÂRGU JIU**

**SERIA ȘTIINȚE JURIDICE
JURIDICAL SCIENCES SERIES**

**NR. 3/ 2012
ISSUE 3/ 2012**

Colegiul redacțional

Redactor șef

Prof. univ. dr. **Moise BOJINCĂ**, Facultatea de Științe Juridice, Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu

Redactor șef adjunct

Lect. univ. dr. **Ion Cristinel RUJAN**, Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu

Secretar general de redacție

Lect. univ. **Alin - Gheorghe GAVRILESCU**, Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu

Membrii

Prof. **Naděžda ROZEHNALOVÁ**, Facultatea de Drept, Universitatea Masaryk, Republica Cehă;

Prof. **Philippe BLACHER**, Facultatea de Științe Juridice, Politice și Economice, Universitatea din Avignon, Franța

Prof. **Emanuel GROSS**, Facultatea de Drept, Universitatea din Haifa, Israel

Prof. **François HERVOUËT**, Facultatea de Drept și Științe Sociale, Universitatea din Poitiers

Prof. **Didier BLANC**, Facultatea de Drept și Științe Politice, Universitatea Versailles-Saint-Quentin-en-Yvelines

Prof. **Petr MRKÝVKA**, Facultatea de Drept, Universitatea Masaryk, Republica Cehă;

Prof. **David SEHNÁLEK**, Facultatea de Drept, Universitatea Masaryk, Republica Cehă;

Prof. univ. dr. **Pantelimon MANTA**, Facultatea de Științe Juridice, Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu

Conf. univ. dr. **Titu IONAȘCU**, Facultatea de Științe Juridice, Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu

Lect. univ. dr. **Laura Magdalena TROCAN**, Facultatea de Științe Juridice, Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu

Lect. univ. **Ana Maria DIACONU**, Facultatea de Științe Juridice, Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu

Lect. univ. **Octavia Maria CILIBIU**, Facultatea de Științe Juridice, Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu

Lect. univ. dr. **Giorgiana Elena SIMIONESCU**, Universitatea „Constantin Brâncuși” din Târgu-Jiu

Editorial Board

Editor-in-Chief:

Prof. PhD **Moise BOJINCĂ**, The Faculty of Juridical Sciences, “Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu

Associate Editor

Lect. PhD **Ion Cristinel RUJAN**, “Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu

General Secretary

Lect. **Alin - Gheorghe GAVRILESCU**, “Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu

Members

Prof. JUDr., CSc. **Naděžda ROZEHNALOVÁ**, Faculty of Law, Masaryk University, Czech Republic;

Prof. PhD **Philippe BLACHER**, Faculty of Juridical, Political and Economic Sciences, University of Avignon, France;

Prof. PhD, **Emanuel GROSS**, Faculty of Law, University of Haifa, Israel;

Prof. PhD, **François HERVOUËT**, Faculty of Law and Social Sciences, University of Poitiers;

Prof. PhD **Didier BLANC**, Faculty of Law and Political Sciences, Versailles-Saint-Quentin-en-Yvelines University

JUDr. Ph.D. Petr MRKÝVKA, Faculty of Law, Masaryk University, Czech Republic;

JUDr. Ph.D. David SEHNÁLEK, Faculty of Law, Masaryk University, Czech Republic;

Prof. PhD **Pantelimon MANTA**, The Faculty of Juridical Sciences, “Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu

Assoc. Prof. **Titu IONAȘCU**, The Faculty of Juridical Sciences, “Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu

Lect. PhD **Laura Magdalena TROCAN**, The Faculty of Juridical Sciences, “Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu

Lect. **Ana Maria DIACONU**, The Faculty of Juridical Sciences, “Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu

Lect. **Octavia Maria CILIBIU**, The Faculty of Juridical Sciences, “Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu

Lect. PhD **Giorgiana Elena SIMIONESCU**, “Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu

CUPRINS:

1. UNELE CONSIDERAȚII PRIVIND GARANȚILE AUTONOME ÎN REGLEMENTAREA ACTUALULUI COD CIVIL Moise BOJINCĂ	7
2. INTERZICEREA GENERALA A DISCRIMINARII ÎN DREPTUL INTERNATIONAL: SEJDIĆ SI FINCI V. BOSNIA SI HERZEGOVINA Nives MAZUR-KUMRIĆ	13
3. CAZURILE DE DESFACERE A CĂSĂTORIEI PE CALE JUDICIARĂ REGLEMENTATE DE NOUL COD CIVIL Alin-Gheorghe GAVRILESCU	55
4. SITUAȚIA REGIUNILOR DIN SISTEMUL POLONEZ DE GUVERNĂMÂNT ÎN COMPARAȚIE CU CEA A REGIUNILOR DIN ALTE STATE EUROPENE Andrzej JACKIEWICZ	65
5. ORGANIZAȚIA AVIAȚIEI CIVILE INTERNAȚIONALE – INSTITUȚIE SPECIALIZATĂ A ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE Laura Magdalena TROCAN	89
6. SERVICIILE PUBLICE DECONCENTRATE ALE MINISTERULUI FINANȚELOR PUBLICE Octavia Maria CILIBIU	105
7. INTENȚIA, FORMĂ DE VINOVĂȚIE ÎN LEGISLAȚIA PENALĂ ROMÂNĂ ȘI STRĂINĂ Elena-Giorgiana SIMIONESCU	113

CONTENTS:

1. SOME CONSIDERATIONS REGARDING AUTONOMOUS GUARANTEES IN THE REGULATION OF THE CURRENT CIVIL CODE Moise BOJINCĂ	7
2. GENERAL PROHIBITION OF DISCRIMINATION IN INTERNATIONAL LAW: SEJDIĆ AND FINCI V. BOSNIA AND HERZEGOVINA Nives MAZUR-KUMRIĆ	13
3. CASES OF JUDICIAL MARRIAGE ANNULMENT, REGULATED BY THE NEW CIVIL CODE Alin-Gheorghe GAVRILESCU	55
4. THE POSITION OF REGIONS IN POLAND'S SYSTEM OF GOVERNMENT COMPARED WITH THAT OF REGIONS OF OTHER EUROPEAN STATES Andrzej JACKIEWICZ	65
5. ORGANIZATION OF INTERNATIONAL CIVIL AVIATION– A SPECIALIZED INSTITUTION OF THE UNITED NATIONS ORGANIZATION Laura Magdalena TROCAN	89
6. DECONCENTRATED PUBLIC SERVICES OF THE MINISTRY OF PUBLIC FINANCES Octavia Maria CILIBIU	105
7. THE INTENTION, FORM OF GUILT IN THE ROMANIAN AND FOREIGN PENAL LEGISLATION Elena-Giorgiana SIMIONESCU	113

**INTERZICEREA GENERALA A
DISCRIMINARII IN DREPTUL
INTERNATIONAL: SEJDIĆ SI FINCI V.
BOSNIA SI HERTEGOVINA**

Nives MAZUR-KUMRIĆ*

Abstract: Lucrarea se refera la analiza principalelor caracteristici ale cazului precedent, inaintat Curtii Europene a Drepturilor Omului - Sejdić si Finci v. Bosnia si Hertegovina si mentioneaa legatura intre caz si interzicerea generala a discriminarii in dreptul international. Cadrul legal pentru elaborarea acestui caz include Articolul 14 din Conventia pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale si Articol 1 corespunzator din Protocolul nr. 12 dar si o speculatie comparativa cu alte documente din dreptul international pentru domeniul interzicerii discriminarii. Din moment ce discriminarea solicitantilor a rezultat din prevederile indreptatite ale legislatiei nationale din Bosnia si Hertegovina si se bazeaza pe apartenenta la un grup etnic, autorul ofera o analiza critica a circumstantelor socio-politice la data schitarii solutiilor constitutionale si a celorlalte solutii legale din Bosnia si Hertegovina, pe de o parte si standardele internationale ale drepturilor minoritatilor nationale pe alta parte. Cazul indica practicarea dreptului international pentru a sanctiona cazuri de discriminare a persoanelor, bazate pe etnicitate, scopul acesteia fiind imbunatatirea situatiei minoritatilor nationale, reflectate in declaratia completa a drepturilor si libertatilor minoritatilor, asa cum sunt proclamate in documentele internationale.

Cuvinte cheie: discriminare, etnicitate, Sejdić si Finci, Bosnia si Hertegovina, Articolul 1 din Protocolul nr. 12 la CEDO

1. Introducere

Cazul Sejdić si Finci v. Bosnia si Hertegovina a confirmat teza complexitatii exceptionale si a sensibilitatii aspectului

**GENERAL PROHIBITION OF
DISCRIMINATION IN
INTERNATIONAL LAW: SEJDIĆ AND
FINCI V. BOSNIA AND HERZEGOVINA**

Nives MAZUR-KUMRIĆ**

Abstract: The paper refers to analysis of the main features of the precedent case initiated before the European Court of Human Rights - Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina and indicates correlation between the case and the general prohibition of discrimination in international law. The legal framework for elaboration of the respective case includes Article 14 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and corresponding Article 1 of Protocol No. 12 as well as a speculative comparison with other documents of international law from the domain of the prohibition of discrimination. Since the applicants' discrimination resulted from legitimate provisions of the national legislation of Bosnia and Herzegovina and is based on affiliation to an ethnic group, the author gives a critical review of the analysis of the socio-political circumstances at the time of drafting the disputable constitutional and other legal solutions in Bosnia and Herzegovina on one side and relevant international standards on the rights of national minorities on the other side. The case implies the practice of international law to sanction cases of discrimination of people based on ethnicity, the goal of which is improvement of the status of national minorities reflected in full affirmation of minority rights and freedoms proclaimed in international documents.

Key words: discrimination, ethnicity, Sejdić and Finci, Bosnia and Herzegovina, Article 1 of Protocol No. 12 to the ECHR

1. Introduction

The Case of Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina has confirmed the

* Conf. univ. dr., Universitatea J. J. Strossmayer din Osijek, Facultatea de Drept, Croatia

** Associate Professor Ph.D., J. J. Strossmayer University in Osijek, Faculty of Law, Croatia

referitor la protecția drepturilor umane (inclusiv drepturile minorităților) în cadrul legislației naționale și a legii internaționale. Acesta a fost primul caz în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului (numită aici CEDO) a emis o sentință istorică referitoare la încălcarea Articolului 1 din Protocolul nr. 12 al Convenției pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (numită aici: CEDO), în ceea ce privește interdicția generală a discriminării.

Implementarea prevederilor legii internaționale, referitor la protecția drepturilor umane la nivel național afectează principiul suveranității în stat, astfel ca se vorbește adesea de un conflict între suveranitatea națională și obligația de a respecta drepturile omului și libertățile oferite prin drept internațional [1]. Această declarație este sprijinită de atitudinea Judecătorului Mijović, așa cum este exprimată într-o opinie separată, anexată la Hotărârea din *Cazul Sejdić și Finci* în care declară ca acest caz „atacă partea esențială a structurii interne de Stat din Bosnia și Herțegovina” [2]. Deși caracterul absolut al suveranității a fost modificat în mod treptat într-o versiune mai delicată și flexibilă a acesteia, țările încă țin dreptul precaut de a aranja sistemul legal ca urmare a intereselor acestuia și situației socio-politice, specifice, în sens larg. Aceștia au dreptul de a face acest lucru prin norme ale dreptului internațional, care, în cele din urmă, poate duce la o interpretare unică a drepturilor umane, speciale, în contradicție cu percepția obișnuită la nivel internațional. Datorită legăturii inseparabile între lege și politică, cea din urmă joacă un rol cheie în definirea soluțiilor legislative, a armonizării acestora cu standardele dreptului internațional dar și cu implementarea eficientă a acestora. *Cazul Sejdić și Finci* este un exemplu graitor al acestei legături.

Pe lângă încălcarea Articolului 1 din Protocolul nr. 12, CEDO, în același caz, a descoperit și încălcarea Articolului 14 al

thesis of the exceptional complexity and sensitivity of the issue of human rights protection (including minority rights) within the framework of both national legislation and international law. This was the first case in which the European Court of Human Rights (hereinafter: ECoHR) delivered a historic judgement related to a violation of Article 1 of Protocol No. 12 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (hereinafter: ECHR), concerning the general prohibition of discrimination.

Implementation of provisions of international law with respect to human rights protection on a national level affects the principle of state sovereignty, so one often speaks about the conflict between national sovereignty and the obligation of respecting human rights and freedoms granted by international law [1]. This assertion is supported by Judge Mijović's attitude expressed in a separate opinion annexed to the Judgment in the *Case of Sejdić and Finci* in which he states that the case “tackles the essence of the internal State structure of Bosnia and Herzegovina” [2]. Although the absolute nature of sovereignty has been gradually modified into a softer and more flexible version thereof, states still retain the discretionary right to arrange their legal system pursuant to their interests and specific socio-political situation to a great extent. They are frequently allowed to do so by norms of international law, which, in the end, can bring to a unique interpretation of particular human rights being in contradiction with their usual perception on the international level. Due to the inseparable bond between law and politics, the latter plays the key role in defining legislative solutions, their harmonization with standards of international law as well as their efficient implementation. The *Case of Sejdić and Finci* is a blatant example of such a bond.

Beside the violation of Article 1 of

Convenției pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, care alimentează libertatea pentru discriminare, în legătură cu Articolul 3 din Protocolul nr. 1, care protejează alegerile libere în legislatură.

Caracterul anterior al acestui caz a castigat publicitate în comunitatea internațională, care a fost incurajată de complexitatea relațiilor socio-politice din Bosnia și Herțegovina (numită aici BiH), țara care a făcut obiectul acestei Hotărâri. Importanța acestui caz este reflectată în faptul că a fost discutat la cea mai importantă curte a drepturilor omului din Europa – CEDO în calitate de Mare Camera, lucru care se întâmplă foarte rar și doar când aspectele relevante pentru aplicarea și interpretarea Convenției pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și a Protocoloalelor acesteia apar în fața Curții. În acest caz concret, a fost o discuție referitoare la armonizarea reglementărilor naționale în ceea ce privește alegerea legislației cu regulamentele Convenției pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și Protocoloalele acesteia și luând în calcul încălcarea Articolului 1 din Protocolul nr. 12 care oferă dreptul la mod egal de tratare și lipsa a discriminării.

Ca un ghid pentru analiza *Cazului Sejdić și Finci*, se face referire la principiul nediscriminării, următoarea parte a lucrării include o scurtă analiză a definițiilor relevante și a elementelor cheie ale acesteia.

2. Termenul nediscriminare în Dreptul Internațional

Principiul interzicerii discriminării și a acompanierii principiului de egalitate reprezintă două dintre cele mai remarcabile și, în același timp, cele mai încălcate concepte ale legii internaționale în domeniul protecției drepturilor omului. Aceste concepte pot fi observate din perspectiva multidimensională – ca principii legale, politice și morale [1]. Protecția împotriva

Protocol No. 12, the ECoHR în the same case also found a violation of Article 14 of the ECHR, which provides for freedom from discrimination, taken in conjunction with Article 3 of Protocol No. 1, which protects free elections to the legislature.

The precedent character of the case has gained great publicity in the international community, which has been surely encouraged by the complexity of socio-political relations in Bosnia and Herzegovina (hereinafter: BiH), the country that was subject to the respective Judgement. The significance of the case also reflects in the fact that it has been discussed about by the highest human rights court in Europe – the ECoHR sitting as a Grand Chamber, which happens very rarely and only when issues relevant to application and interpretations of the ECHR and its Protocols appear before the Court. In this concrete case, it was the discussion on harmonization of the national regulations on election legislation with the regulations of the ECHR and its Protocols and considerations regarding violation of Article 1 of Protocol No. 12 which provides for the right to equal treatment and non-discrimination.

As the guideline for analysis of the *Case of Sejdić and Finci* refers to the principle of non-discrimination, the following part of the paper includes a brief overview of relevant definitions and their key elements.

2. The Term of Non-Discrimination in International Law

The principle of prohibition of discrimination and the accompanying equality principle represent two of the most prominent and, at the same time, most violated concepts of international law in the sphere of human rights protection. These concepts can be seen from a multidimensional perspective – as legal, political and moral principles [1]. Protection from discriminatory treatment as

tratamentului discriminator ca atare aparține categoriei drepturilor colective ale grupurilor și persoanelor, ex. este foarte relevant pentru protecția grupurilor așa cum este relevant pentru protecția membrilor independenți [3].

În timp ce căutam o definiție adecvată și cuprinzătoare a discriminării în cadrul dreptului internațional, ne referim și la Articolul 1(1) din 1965 Convenția Internațională privind Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare Rasială (numită aici: ICERD) care definește discriminarea (rasială) după cum urmează:

'(...) orice diferență, excepție, restricție sau preferință care se bazează pe origine, culoare, descendență sau origine națională sau etnică, care are ca scop efectul de anulare sau prejudiciere a recunoașterii, utilizării sau exercitării, în procent egal, drepturile umane și libertățile fundamentale din sectorul politic, economic, social, cultural sau oricare altul al vieții publice [4].

O definiție similară poate fi găsită în Articolul 1 din Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor care vizează discriminarea (împotriva femeilor) ca:

'(...) orice diferență, excepție sau restricție în funcție de sex care are efectul sau scopul de a submina sau anula recunoașterea, detinerea sau exercitarea de către femei, indiferent de starea civilă a acestora, pe baza egalității dintre bărbați și femei, drepturilor umane și a libertăților fundamentale din sectorul politic, economic, social, cultural sau de alt tip' [5].

Aceste definiții se adaugă la percepția anterioară a discriminării, prezentată în Carta Națiunilor Unite din 1945 care, în capitolul său referitor la Cooperarea Internațională Economică și Socială (IX) face referire, *inter alia*, la *atenția universală și respectarea drepturilor umane și a libertăților fundamentale pentru toți, fără a face diferență între categorii, sex, limbaj sau religie*" [6].

such belongs to the category of collective rights of groups and individuals, i.e. it is as relevant for protection of groups as it is for protection of their individual members [3].

While searching for an appropriate and a comprehensive definition of discrimination within international law, one usually refers to Article 1(1) of the 1965 International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (hereinafter: ICERD) which defines (racial) discrimination as follows:

'(...) any distinction, exclusion, restriction or preference based on race, colour, descent, or national or ethnic origin which has the purpose or effect of nullifying or impairing the recognition, enjoyment or exercise, on an equal footing, of human rights and fundamental freedoms in the political, economic, social, cultural or any other field of public life' [4].

A very similar definition can be found in Article 1 of the 1979 Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women which sees discrimination (against women) as:

'(...) any distinction, exclusion or restriction made on the basis of sex which has the effect or purpose of impairing or nullifying the recognition, enjoyment or exercise by women, irrespective of their marital status, on a basis of equality of men and women, of human rights and fundamental freedoms in the political, economic, social, cultural, civil or any other field' [5].

These definitions supplement the earlier perception of discrimination laid down in the 1945 Charter of the United Nations which in its chapter dealing with International Economic and Social Cooperation (IX) calls for, *inter alia*, *'universal respect for, and observance of, human rights and fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion'* [6].

Unlike the international conventions of 1965 and 1979 which exclusively

Spre deosebire de convențiile internaționale din 1965 și 1979 care definesc, în mod exclusiv, discriminarea pe motive specifice, Comitetul Drepturilor Omene, în cadrul Comentariului General nr. 18 din anul 1989 referitor la nediscriminare a delimitat diverse cazuri de discriminare pentru următoarele definiții generale:

‘(...) orice diferență, excepție, restricție sau preferință care se bazează pe oricare dintre aspectele precum originea, culoarea, sex, limba, religia, opțiunea politică sau de alt tip, originea națională sau socială, proprietatea, nașterea sau alta situație, și care are ca efect anularea sau subminarea recunoașterii, utilizării sau exercitării de către toate persoanele, în mod egal, a tuturor drepturilor și libertăților’ [7].

Deși este multilaterală, cea din urma definiție omite să menționeze “originea etnică” sau “etnicitatea”, astfel încât acești termeni să fie considerați ca fiind determinați de conceptul demodat al „originii”. Referitor la definirea discriminării, Comitetul în cadrul Comentariului general nr. 18 referitor la nediscriminare, a mai menționat că „nediscriminarea, împreună cu egalitatea în fața legii și a protecției legii fără discriminare, constituie un principiu de bază și general, referitor la protecția drepturilor umane” [7]. Aceste două principii fundamentale ale drepturilor umane sunt foarte importante pentru cercetarea noastră, de ex. analiza cazului, din moment ce nediscriminarea se așteaptă să fie *conditio sine qua non* pentru protecția minorităților. Mai mult, Henrard a declarat, în mod adecvat “cu cât este mai larg spectrul interzicerii discriminării, cu atât va fi mai bine din punct de vedere al protecției minorităților” [8].

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a definit discriminarea și manifestarea acesteia într-un număr de analize. De exemplu, în declararea părerilor diferite, anexată la hotărârea din așa-numitul

defined discrimination on specific grounds, Human Rights Committee in its 1989 General Comment No. 18 on Non-Discrimination confined various cases of discrimination to the following general definition:

‘(...) any distinction, exclusion, restriction or preference which is based on any ground such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status, and which has the purpose or effect of nullifying or impairing the recognition, enjoyment or exercise by all persons, on an equal footing, of all rights and freedoms’ [7].

Although being comprehensive, the latter definition omits to mention “ethnic origin” or “ethnicity”, so these terms can be considered as being encompassed by the slightly obsolete concept of “race”. With respect to defining discrimination, the Committee in its General Comment No. 18 on Non-Discrimination also pointed out that “non-discrimination, together with equality before the law and equal protection of the law without any discrimination, constitute a basic and general principle relating to the protection of human rights” [7]. These two founding principles of human rights are of great importance for our research, i.e. analysis of the case, since non-discrimination is expected to be *conditio sine qua non* for minority protection. Moreover, Henrard reasonably stated that “the broader the reach of the prohibition of discrimination, the better this would be from a minority protection angle” [8].

The ECoHR has defined discrimination and its manifestations in a number of judgements too. For example, in the statement of their collective dissenting opinion attached to the judgement in the so-called *Belgian Linguistic Case* (1968), judges Holmback, Rodenbourg, Ross, Wiarda and Mast articulated violation of Article 14 of the ECHR as “any open or

Caz Lingvistic Belgian (1968), judecatorii Holmbäck, Rodenbourg, Ross, Wiarda și Mast au menționat încălcarea Articolului 14 din Convenția pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale ca „*orice discriminare prezentată sau ascunsă, introdusă cu intenția manifestată și cu unicul scop de a scăpa de obligațiile Statului în cadrul Convenției*” [9]. În termenii recente încălcări a Articolului 14, Curtea a inclinat spre definirea discriminării, așa cum a fost oferită în cazul *Willis v. Regatul Unit* (2002) care o menționează ca „*tratarea în mod diferit, fără a avea obiectiv și justificare rezonabilă, a persoanelor în situații similare, relevante*” [10]. Această definiție a fost menționată și în par. 42 din *Cazul Sejdić și Finci*.

Discutând în sens larg, încercările de a stabili o definiție exactă a discriminării arată faptul că discriminarea este o noțiune complexă care, în ciuda utilizării frecvente, duce la o neclaritate a terminologiei. Macklem este unul dintre teoreticienii a cărui participare la definirea discriminării, merita menționată. El a tras concluzia că „definirea discriminării este o activitate dificilă”. Acesta consideră că discriminarea, în sens larg „ar putea îmbrățișa fiecare (...) deosebire neconvenabilă” [11]. Cu excepția definițiilor acesteia, discriminarea poate cauza probleme din cauza caracterului neclar al constientizării publice [12].

În prezent, interzicerea discriminării, nu doar rasistă, dar și din punct de vedere al religiei și genului, face parte din dreptul internațional, care este susținut de practica generală și de numeroasele documente internaționale, fundamentale (ex. Articolul 55 și 56 din Carta Națiunilor Unite din anul 1945; Articolele 2 și 7 din Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948; Articolul 14 din Convenția pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale din anul 1950; Articolele 2(1), 4(1) și (2), 20(2), 24(1), 25 și 26 din cadrul Convenției

disguised discrimination introduced with the manifest intention and sole aim of escaping the State's obligations under the Convention” [9]. În termenii recente încălcări a Articolului 14, Curtea a inclinat spre definirea de discriminare dată în *Willis v. the United Kingdom* case (2002) care o definește ca „*treating differently, without an objective and reasonable justification, persons in relevantly similar situations*” [10]. Această definiție a fost stabilită în par. 42 al *Cazului Sejdić și Finci* și.

În general vorbind, încercările de a stabili o definiție precisă a discriminării arată că discriminarea este o noțiune complexă care, în ciuda utilizării frecvente, duce la o neclaritate a terminologiei. Macklem este unul dintre teoreticienii a cărui participare la definirea discriminării, merita menționată. El a tras concluzia că „definirea discriminării este o activitate dificilă”. În opinia sa, discriminarea în sens larg „ar putea îmbrățișa fiecare (...) dezavantaj distincție” [11]. În afară de definițiile, discriminarea cauzează probleme din cauza lipsei de claritate a conceptului [12].

În prezent, interzicerea discriminării, nu doar rasistă, dar și din punct de vedere al religiei și genului, face parte din dreptul internațional, care este susținut de practica generală și de numeroasele documente internaționale, fundamentale (ex. Articolul 55 și 56 din Carta Națiunilor Unite din anul 1945; Articolele 2 și 7 din Declarația Universală a Drepturilor Omului din 1948; Articolul 14 din Convenția pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale din anul 1950; Articolele 2(1), 4(1) și (2), 20(2), 24(1), 25 și 26 din cadrul Convenției

Internationale cu privire la drepturile civile și politice (numite aici: ICCPR); Articolele 2(2) din Convenția Internațională cu privire la drepturile Economice, Sociale și Culturale, etc). În ceea ce privește această lucrare, lista este limitată la documentele importante ale dreptului internațional, contemporan, dar nu trebuie uitat faptul că evoluția principiului nediscriminării își are rădăcinile în unele documente istorice, vechi (ex. Magna Carta Libertatum, 1215) [1]. În ciuda unei bogate tradiții de coduri din cadrul acestui segment al dreptului internațional, niciun tratat de nediscriminare care se referă la *toate* aspectele discriminării nu a fost adoptat la nivel internațional, până în acest moment.

Când analizăm legătura între nediscriminare și principiul egalității, trebuie subliniat faptul că principiul nediscriminării include „stabilirea egalității ca egalitatea formală a legii” [3], care a fost indicată, în mod clar, în Parerea Consiliului din cadrul Curții Internaționale de Justiție, permanentă referitor la cazul Școlilor Minoritatilor din Albania. În acest caz, Curtea a decretat că „egalitatea în cadrul legii exclude discriminarea de orice fel; având în vedere faptul că egalitatea poate implica necesitatea unui comportament diferit pentru a atinge un rezultat care să stabilească un echilibru între diverse situații” [13].

Sistemul protecției drepturilor umane se bazează pe o atitudine care este acceptată, în general, în sens legal, indicând faptul că „asemenea cazuri trebuie tratate în mod corespunzător”. Din punctul de vedere al protecției minoritatilor, acest principiu a fost modificat cu un „paradox al principiului egalității” – principiul tratamentului diferențial care implică măsuri speciale adaptate la caracteristicile specifice și la necesitățile minoritatilor, pentru a obține un tratament egal în raport cu restul populației. Acestea nu reprezintă privilegii ci drepturi speciale care „nu trec dincolo de ceea ce este necesar pentru a obține un tratament

internațional, dar nu trebuie uitat faptul că evoluția principiului nediscriminării își are rădăcinile în unele documente istorice, vechi (ex. Magna Carta Libertatum, 1215) [1]. În ciuda unei bogate tradiții de coduri din cadrul acestui segment al dreptului internațional, niciun tratat de nediscriminare care se referă la *toate* aspectele discriminării nu a fost adoptat la nivel internațional, până în acest moment.

When analysing the correlation between non-discrimination and the equality principle, it should be emphasized that the principle of non-discrimination includes “the establishment of equality in fact as well as formal equality in law” [3], which was clearly indicated in the 1935 Advisory Opinion of the Permanent Court of International Justice regarding the case of Minority Schools in Albania. In this case, the Court decreed that “equality in law precludes discrimination of any kind; whereas equality in fact may involve the necessity of different treatment in order to attain a result which establishes an equilibrium between different situations” [13].

The system of human rights protection is based on an attitude generally accepted in legal circles, prescribing that “like cases should be treated alike”. From the viewpoint of minority protection, this principle has been modified with a particular “paradox of the equality principle” – the principle of differential treatment implying special measures adapted to the specific characteristics and needs of minorities in order to obtain substantive equal treatment with respect to the rest of the population. These are not privileges but exclusively special rights that “don’t go beyond what is necessary to obtain genuine equal treatment” [8]. One of the best formulated justifications for differential treatment refers to the above-mentioned 1989 General Comment No. 18 on Non-Discrimination and the explanation of the Human Rights Committee saying

egal” [8]. Una dintre cele mai bine formulate justificări pentru tratament diferentiat se referă la Comentariul General nr. 18 din anul 1989 în ceea ce privește Nediscriminarea și explicația Comitetului Drepturilor Umane prin care este menționat faptul că „(...) nu fiecare diferențiere a tratamentului va constitui o discriminare, în cazul în care criteriile pentru o astfel de diferențiere sunt rezonabile și obiective și dacă scopul este acela de a obține un rezultat îndreptat (...)” [7].

3. Cazul *Sejdić și Finci v. BiH* – un Precedent în Dreptul Internațional

3.1. Rezumat al Situației reale

Cazul Sejdić și Finci v. BiH este un caz inaugural în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, prin care Curtea a pronunțat prima hotărâre referitoare la încălcarea Articolului 1 din Protocolul nr. 12 din Convenția pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Acest precedent al dreptului internațional are legătura cu protecția drepturilor minorităților pentru discriminarea implementată prin prevederi discriminatorii din legislația națională. În decizia din 22 decembrie 2009, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a găsit anumite prevederi din Constituția din Bosnia și din cadrul legilor referitoare la alegeri pentru discriminare împotriva minorităților [14]. Acest caz s-a bazat pe două cereri separate (nr. 27996/06 și 34836/06) împotriva BiH, prezentate de doi cetățeni: Dervo Sejdić de origine romă și Jakob Finci de origine evreiască. Cererile au fost depuse pe data de 3 iulie și 18 august 2006. La data realizării procedurilor, ambii erau membri respectabili ai comunității: Sejdić avea funcția de Supraveghetor Rom al Misiunii OSCE pentru BiH iar Finci era Ambasadorul BiH în Elveția. Aceste aspecte au fost luate în calcul când s-a decis dacă solicitantii putea declara că sunt “victime” sau nu iar Curtea a decis astfel „data fiind participarea activă a solicitanților la viața

that “(...) not every differentiation of treatment will constitute discrimination, if the criteria for such differentiation are reasonable and objective and if the aim is to achieve a purpose which is legitimate (...)” [7].

3. The Case of *Sejdić and Finci v. BiH* – a Precedent in International Law

3.1. Overview of Factual Status

The Case of *Sejdić and Finci v. BiH* is a groundbreaking case before the ECoHR wherein the Court pronounced the first judgement finding a violation of Article 1 of Protocol No. 12 to the ECHR. This precedent of international law is related to the issue of protection of minority rights from discrimination implemented through discriminatory provisions of national legislation. In its Judgment of 22 December 2009, the ECoHR found certain provisions of the Bosnian Constitution and election laws to discriminate against minorities [14]. The case was based on two separate applications (nos. 27996/06 and 34836/06) against BiH submitted by their two citizens: Dervo Sejdić of Roma origin and Jakob Finci of Jewish origin. The applications were submitted on 3 July and 18 August 2006 respectively. At the time of the proceedings, both of them were respected members of the society: Sejdić performed the duty of the Roma Monitor of the OSCE Mission to BiH and Finci was the Ambassador of BiH to Switzerland. These facts were taken into consideration when deciding on whether the applicants may claim to be “victims” or not and the Court ruled that “given the applicants’ active participation in public life, it would be entirely coherent that they would in fact consider running for the House of Peoples or the Presidency” [2].

Para. 2 of the Judgment indicates that the applicants complained of their ineligibility to stand for election to the House of Peoples and the Presidency of BiH on the ground of their Roma and

publica, ar fi logic dacă s-a gândi să conducă și Casa Poporului sau să fie Președinti” [2].

Paragraful 2 al Hotărârii indică faptul că solicitanții s-au plâns de lipsa dreptului acestora de a participa la alegerile pentru Casa Poporului sau Președinția BiH, datorită faptului că fiind de origine romă și evreiască, în ceea ce-i privește, ducea la discriminare etnică/rasistă (în hotărârea anterioară, Curtea a definit discriminarea etnică precum o formă de discriminare rasistă).

Solicitanții au declarat că dreptul lor de a candida a fost refuzat pe seama originii/etnicității acestora și a faptului că o astfel de diferențiere a tratamentului, în mod exclusiv datorată originii și etnicității, a dus la *discriminare directă*. Astfel, aceștia s-au bazat pe Articolul 14 din Convenție, analizat împreună cu Articolul 3 al Protocolului nr. 1, Articolul 3 al Protocolului nr. 1 singur și Articolul 1 al Protocolului nr. 12 [2]. Obiectia membrilor minorității Evreiești și Rome are legătura cu împărțirea populației BiH în „votanti” și „alții”. Conform acestei divizări, cei din urmă sunt privați de participarea la conducere ca funcționari la cel mai înalt nivel. Din moment ce nu fac parte dintre persoanele „care pot vota”, Sejdić și Finci nu sunt adecvați pentru a participa la alegerile de la Casa Poporului (cea de-a doua cameră a Parlamentului de stat) și la Președinție (Sef de Stat).

Ca un răspuns la plângerea solicitanților, Guvernul, prin propunerea sa a încercat să justifice sistemul electoral prin declarația că fiecare țară este liberă să stabilească reguli constituționale pentru a conduce alegerile parlamentare și alcatuirea parlamentului.

De asemenea, au fost indicați factori istorici și politici, la data adoptării Constituției. Mai mult, se spune că sistemul electoral nu a făcut discriminări în ceea ce privește membrii minorităților naționale, din moment ce aceștia aveau dreptul de a participa, în calitate de candidați, la

Jewish origin which, in their view, amounted to ethnic/racial discrimination (in its earlier judgments the Court defined ethnic discrimination as a form of racial discrimination). The applicants claimed that their right to candidate was denied on the grounds of their race/ethnicity and that such a difference in treatment, based expressly on race or ethnicity, amounted to *direct discrimination*. Thereby, they relied on Article 14 of the Convention taken in conjunction with Article 3 of Protocol No. 1, Article 3 of Protocol No. 1 taken alone and Article 1 of Protocol No. 12 [2]. The objection of members of Jewish and Roma minority relates to the division of the population of BiH into “constituent peoples” and “Others”. According to this division, the latter are deprived of participation in the government as officers of the highest rank. Since they are not members of the constituent peoples, Sejdić and Finci are ineligible to stand for election to the House of Peoples (the second chamber of the State parliament) and the Presidency (the collective Head of State).

As a response to the applicants' complaints, the Government in its submissions tried to justify the electoral system by the assertion that every state is free to establish rules within their constitutional order to govern parliamentary elections and the composition of the parliament. It also mentioned historical and political factors at the time of the Constitution adoption. Furthermore, the electoral system is said not to have absolutely discriminated against members of national minorities since they were allowed to stand as candidates for election to the House of Representatives of BiH and the Entities' legislatures.

The following part gives an overview of the provisions of the ECHR and its Protocols, violation of which was referred to by the applicants.

alegerile din cadrul Casei Reprezentantilor din BiH si la legislatura entitatilor.

Urmatoarea parte ofera o analiza a prevederilor Conventiei pentru Apararea Drepturilor Omnului si a Libertatilor Fundamentale si a Protocoalelor, incalcarea carora a fost mentionata de solicitanti.

3.2. Articolul 14 din Conventia pentru Apararea Drepturilor Omnului si a Libertatilor Fundamentale

Conform declaratiilor solicitantilor, primele dintre prevederile incalcate, dupa cum se presupune, au fost cele ale Articolului 14, care indica urmatoarele:

‘Folosirea drepturilor si libertatilor stabilite in aceasta Conventie trebuie sa fie garantate, fara discriminare, pe orice baza, cum ar fi gen, origine, culoare a pielii, limbaj, religie, optiune politica sau de alt tip, apartenenta nationala sau sociala, asocierea cu o minoritate nationala, proprietate, nastere sau alta situatie’ [15].

Dreptul la nediscriminare poate fi considerat ca un „drept separat si independent” dar si ca un “drept subsidiar, suplimentar” anexat altui drept [12]. Interzicerea discriminarii, asa cum Articolul 14 a mentionat intr-un exemplu al acestuia din urma, nu actioneaza in mod independent, ca un exemplu al interzicerii suplimentare a discriminarii datorita faptului ca discriminarea este interzisa doar in raport cu alte drepturi indicate in cadrul Conventiei [8]. Cu alte cuvinte, Articolul 14 nu ofera un drept de sine –statator pentru tratament egalitar al autoritatilor publice. Mai mult, acesta implica limitari in doua contexte: mai intai, acesta interzice discriminarea doar referitor la drepturile garantate de Conventie si, in al doilea rand, interzice discriminarea doar ca urmare a argumentarii mentionate in Articolul 14 (gen, origine, culoare a pielii, limbaj, religie, etc) [16].

Desi lista motivelor pentru discriminare este una completa („cum ar fi”, „sau alt statut”) dar ilustrativ si deschis

3.2. Article 14 of the ECHR

According to the applicants’ allegations, the first of the supposedly violated provisions was Article 14 which stipulates as follows:

‘The enjoyment of the rights and freedoms set forth in this Convention shall be secured without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other status’ [15].

The right to non-discrimination can be perceived as “a separate, autonomous human right” as well as “a subsidiary, accessory right” attached to another right [12]. The prohibition of discrimination stipulated by Article 14 is an example of the latter, non-independent rule, i.e. an example of an accessory prohibition of discrimination because discrimination is only prohibited in relation to the other rights enshrined in the Convention [8]. In other words, Article 14 does not provide for a free-standing right to equal treatment by public authorities. Moreover, it involves limitations in two contexts: first, it prohibits discrimination only with respect to the rights granted by the Convention and, second, it prohibits discrimination only pursuant to the reasoning stated in Article 14 (sex, race, colour, language, religion, etc.) [16]. Although the list of grounds for discrimination is not exhaustive (“such as”, “or other status”) but illustrative and open for recognition of other grounds, the text of the ECHR and previous practice of the ECoHR (and the former Commission) imply that Article 14 does not foresee general discrimination ban but only the prohibition of discrimination concerning the rights granted by the Convention and its Protocols. The principle of the prohibition of discrimination that is contained in Article 14 stands out due to its enormous significance to the contemporary European system of minority rights

pentru recunoasterea altor motive, textul Convenției pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și activitatea anterioară a Curții Europene a Drepturilor Omului (și Constituție anterioară) implică faptul că Articolul 14 nu prevede interzicerea discriminării generale ci doar interzicerea discriminării referitor la drepturile garantate de Convenție și de Protocoalele acestora. Principiul interzicerii discriminării, care este menționat în Articolul 14 este evidențiat datorită semnificației în ceea ce privește sistemul contemporan, European, pentru protecția drepturilor minoritatilor, în timp ce implementarea acestuia reprezintă una dintre cerințele necesare pentru realizarea egalității reale între grupurile dominante și minoritățile din Europa.

3.3. Articolul 1 al Protocolului Nr. 12 din Convenția pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale

În timp ce Articolul 14 a fost limitat de subsidiaritate, un pas istoric înainte în scopul extinderii interzicerii discriminării tuturor drepturilor definite în lege a fost realizat după ce Protocolul nr. 12 al Convenției pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale a intrat în vigoare, la 1 aprilie 2005. În conformitate cu Articolul 1(1) din Protocolul nr. 12, *'folosirea oricărui drept stabilit de lege va fi garantat fără discriminare, pe orice bază, cum ar fi gen, origine, culoare a pielii, limbaj, religie, opțiune politică sau de alt tip, apartenența națională sau socială, asocierea cu o minoritate națională, proprietate, naștere sau altă situație'*. Articolul 1(2) din cadrul aceluși Protocol indică faptul că *'nimeni nu trebuie discriminat de vreo autoritate publică, pe motive cum sunt cele menționate în paragraful 1'* [17]. Ca urmare a par.53 din Hotărârea în *Cazul Sejdić și Finci*, acest Protocol „extinde scopul protecției pentru fiecare drept stabilit prin lege”, ceea ce

protecția în timp ce implementarea reprezintă unul dintre cerințele necesare pentru realizarea egalității reale între grupurile dominante și minoritățile în Europa.

3.3. Article 1 of Protocol No. 12 to the ECHR

As Article 14 was limited by the respective subsidiarity, the historical step forward within the scope of extending the prohibition of discrimination to all rights defined in the law was made after Protocol No. 12 to the ECHR entered into force on 1 April 2005. In compliance with Article 1 (1) of the Protocol No. 12, *'the enjoyment of any right set forth by law shall be secured without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other status'*. Article 1 (2) of the same Protocol additionally stipulates that *'no one shall be discriminated against by any public authority on any ground such as those mentioned in paragraph 1'* [17]. Pursuant to para. 53 of the Judgement in the *Case of Sejdić and Finci*, this Protocol “extends the scope of protection to any right set forth by law”, which means that the Protocol introduces “a general prohibition of discrimination”. If we compare the term of discrimination in Articles 14 and 1 of the Protocol No. 12, one can say that despite of existence of the difference in scope between those provisions, the meaning of this term is identical.

The moment of adoption and entry into force of Protocol No. 12 is a new, progressive phase of the emancipation of the right to equality and right to non-discrimination. What can be expected in a near future is a stronger link between the concept of prohibition of discrimination with other independent human rights. This prediction is supported by the Case of

înseamnă ca Protocolul introduce „o interdicție generală a discriminării”. Dacă vom compara termenul discriminării din Articolul 14 și 1 al Protocolului nr. 12, putem menționa că, în ciuda existenței unor diferențe în ceea ce privește scopurile acestor prevederi, sensul termenului este unul identic.

Momentul adoptării și intrării în vigoare a Protocolului nr. 12 este o etapă nouă, progresivă a emancipării dreptului la egalitate și a dreptului la nediscriminare. Pe viitor ne putem aștepta la o legătură mai puternică între conceptul interdicției discriminării cu alte drepturi umane, independente. Această prevedere este sprijinită de Cazul *Sejdić și Finci* [18].

3.4. Articolul 14 în Legătura cu Articolul 3 al Protocolului nr. 1 din Convenția pentru Apararea Drepturilor Omnului și a Libertăților Fundamentale

Solicitanții s-au plâns de încălcarea Articolului 14, împreună cu Articolul 3 din cadrul Protocolului nr. 1 din Convenția pentru Apararea Drepturilor Omnului și a Libertăților Fundamentale, care indică următoarele: *‘Partile Contractante sunt de acord să realizeze alegeri libere la intervale de timp, rezonabile, prin voturi secrete, în condiții care să asigure liberă exprimare a părerii personale în alegerea legislaturii’* [19]. În prezent, este sigur faptul că acest articol ia în considerare fundația democratică politică, efectivă și că acest lucru este de importanță majoră în sistemul Convenției [20]. Acest punct de vedere a fost confirmat în Preambulul Convenției pentru Apararea Drepturilor Omnului și a Libertăților Fundamentale, care descrie faptul că *‘(...) libertățile fundamentale care sunt baza justiției și a păcii în lume sunt bine păstrate (...) de o democrație politică, efectivă’* [15]. Conform par. 40 al Cazului *Sejdić and Finci*, “această prevedere se aplică doar alegerilor ‘legislaturii’, sau a cel puțin o cameră în cazul în care există două sau mai multe” și

Sejdić and Finci [18].

3.4. Article 14 in Conjunction with Article 3 of Protocol No. 1 to the ECHR

The applicants complained about the violation of Article 14 in conjunction with Article 3 of Protocol No. 1 to the ECHR, which provides as follows: *‘The High Contracting Parties undertake to hold free elections at reasonable intervals by secret ballot, under conditions which will ensure the free expression of the opinion of the people in the choice of the legislature’* [19]. Today it is certain that this Article caters for the foundations of effective political democracy and as such it is of prime importance in the Convention system [20]. This standpoint has been confirmed in the Preamble to the ECHR which prescribes that *‘(...) fundamental freedoms which are the foundation of justice and peace in the world are best maintained (...) by an effective political democracy’* [15]. According to para. 40 of the *Case of Sejdić and Finci*, “this provision applies only to elections of a ‘legislature’, or at least of one of its chambers if it has two or more”, and it “applies to any of a parliament’s chambers to be filled through direct elections” whereat “the word ‘legislature’ has to be interpreted in the light of each State’s constitutional structure” [2].

Even though the States Parties to the ECHR are granted the broad discretionary right to specify their electoral systems, they shall also act in accordance with Protocol No. 1, particularly in accordance with “the free expression of the opinion of the people in the choice of the legislature”, and are bound by some restrictions too. The restrictions prescribe that the postulates of an electoral system must not “curtail the rights in question to such an extent as to impair their very essence and deprive them of their effectiveness”; that they shall be “imposed in pursuit of a legitimate aim”; and that the means employed must not be disproportionate [20,

se “aplica la oricare dintre camerele parlamentului, care vor fi completate prin alegeri directe” în timp ce “cuvantul ‘legislatura’ trebuie să fie interpretat în lumina structurii constituționale a fiecărei Tari” [2].

Desi, Partidelor Statului din cadrul Convenției pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale le sunt garantate drepturi extinse pentru a menționa sistemele electorale ale acestora, acestea trebuie să acționeze în conformitate cu Protocolul nr. 1, în mod particular în conformitate cu „exprimarea liberă a opiniilor persoanelor în alegerea legislaturii”, și se află sub obligativitatea unor restricții. Restricțiile prescriu faptul că axiomele unui sistem electoral nu trebuie să „reducă drepturile în discuție la un astfel de nivel încât să le deterioreze esența și să le priveze de eficiență”; ca vor fi „impuse în urmărirea unui scop justificat” și că mijloacele utilizate nu trebuie să fie disproportionale [20, 21, 22]. Responsabilitatea generală, definită a statului care onorează “expresia liberă a părerii persoanelor în alegerea legislaturii” include două principii relevante: principiul protecției libertății de exprimare (deja protejată de Articolul 10 al Convenției pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale) și, ceea ce este foarte important pentru cazul nostru, „principiul egalității comportamentului în ceea ce privește toți cetățenii în exercitarea dreptului la vot și a dreptului de a alege” [20]. Determinarea care *expressis verbis* aduce acest drept în imediată legătură cu interzicerea discriminării, care-și are originea în tratatele internaționale, timpurii, semnate de BiH. Articolul 5(1.c) al Convenției Internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială din anul 1965 indică faptul că “(...)Partidele Statelor sunt de acord să interzică și să elimine discriminarea rasială sub toate formele acesteia și pentru a garanta dreptul fiecăruia, fără a face diferență între gen,

21, 22]. The generally defined liability of the state honouring “the free expression of the opinion of the people in the choice of the legislature” includes two relevant principles: principle of protection of freedom of expression (already protected by Article 10 of the ECHR) and, what is extremely important for our case, “the principle of equality of treatment of all citizens in the exercise of their right to vote and their right to stand for election” [20]. The determination which *expressis verbis* brings this right in immediate conjunction with prohibition of discrimination has its stemming in earlier international treaties signed by BiH. Article 5 (1.c) of the 1965 ICERD stipulates that ‘(...) States Parties undertake to prohibit and to eliminate racial discrimination in all its forms and to guarantee the right of everyone, without distinction as to race, colour, or national or ethnic origin, to equality before the law, notably in the enjoyment of the following rights: (...) Political rights, in particular the right to participate in elections – to vote and to stand for election – on the basis of universal and equal suffrage, to take part in the Government as well as in the conduct of public affairs at any level and to have equal access to public service’. The Committee on the Elimination of Racial Discrimination, which is in charge of monitoring of the implementation of this treaty, has warned about a huge gap between the rights foreseen by the respective Article and the electoral regulations of BiH. Besides, Article 2 (1) and Article 26 of the ICCPR propagate the principle of non-discrimination and may be connected with Article 25 of the 1966 ICCPR stipulating as follows:

‘Every citizen shall have the right and the opportunity, without any of the distinctions mentioned in article 2 and without unreasonable restrictions:

(a) To take part in the conduct of public affairs, directly or through freely chosen representatives;

culoare a pielii, sau origine nationala sau etnica, pentru egalitate in fata legii, remarcabila in utilizarea urmatoarelor drepturi: (...) Drepturi politice, in special dreptul de a participa la alegeri- de a vota si de a candida la alegeri – pe baza sufragiului universal si al egalitatii, pentru a participa un Guvern dar si pentru a conduce afaceri publice, la orice nivel si pentru a avea acces la serviciile publice’. Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale, care se ocupa de monitorizarea implementării acestui tratat, a facut o avertizare referitor la o diferenta enorma intre drepturile prevazute de acest Articol si de reglementarile electorale ale BiH. De asemenea, Articolul 2 (1) si Articolul 26 din *Conventia Internationala cu Privire la Drepturile Civile si Politice* propaga principiul nediscriminării si poate avea legatura cu Articolul 25 din cadrul *Conventiei Internationale cu Privire la Drepturile Civile si Politice*, anul 1966, care indica urmatoarele:

‘Fiecare cetatean va avea dreptul si sansa, fara nicio diferenta mentionata in articolul 2 si fara nicio restrictie nejustificata:

(a) Sa participe la conducerea afacerilor publice, in mod direct sau prin reprezentanti alesi in mod direct;

(b) Sa voteze si sa fie alesi in cadrul alegerilor periodice, autentice, care vor fi universal si cu sufragiu egal si vor fi realizate prin vot secret, garantand libera expresie a dorintei alegatorilor;

(c) Sa aiba acces, in termeni generali ai egalitatii, la serviciile publice din tara sa’ [23]. Ca in exemplul *Conventiei Internationale Privind Eliminarea tuturor formelor de discriminare rasiala*, organul de supraveghere al acestei *Conventii* – *Comitetul Drepturilor Umane* are, in cadrul observatiilor finale, obiectii la sistemul electoral al BiH.

Participarea politica a minoritatilor este considerata ca fiind unul dintre elementele cheie in pastrarea identitatii

(b) To vote and to be elected at genuine periodic elections which shall be by universal and equal suffrage and shall be held by secret ballot, guaranteeing the free expression of the will of the electors;

(c) To have access, on general terms of equality, to public service in his country’ [23]. Like in the ICERD example, the supervisory body of this Convention - the Human Rights Committee has, in their concluding observations, made objections to the electoral system of BiH.

Political participation of minorities is said to be one of the key elements in preserving minority identity and refers to participation in decision-making comprising several components: election systems, the active and passive right to vote, and “reasonable representation in the civil service, the police and the judiciary” [8]. Within the system of human rights protection, the right to free and fair elections implies the category of subjective political rights. It is its political nature that makes this right widely accepted, but it is, according to Wagner, “difficult to enforce or even to define” [24]. Hence, this right, *inter alia*, represents the positive obligation of the state to define, organize and monitor an institutional network which shall enable exercise of this right. Its complexity arises from the fact that it is recognized to man as an individual, but it is exercised in the community, together with other people, which complicates identification of its violation and specification of a sanction. Every state prescribes the terms and conditions of implementation of elections and electoral rights by its laws, which makes this subject matter considerably diverse and complex [24].

4. Discrimination and Electoral System of BiH

4.1 The 1995 General Framework Agreement for Peace in BiH

Every discussion of the BiH legislation on discriminatory provisions

minoritatilor si face referire la participarea in cadrul luarii deciziilor, incluzand anumite componente: sistemele electorale, dreptul activ si pasiv de a participa la vot si „reprezentarea rezonabila la serviciul civil, politie si magistratura” [8]. In cadrul sistemului de protectie a drepturilor umane, dreptul la alegeri libere si corecte implica categoria drepturilor politice, subiective. Caracterul politic este cel care face ca acest drept sa fie larg acceptat, dar in conformitate cu Wagner, este “dificil sa consolidam sau sa definim” [24]. Astfel, acest drept, *inter alia*, reprezinta obligatia pozitiva a tarii de a define, organiza si monitoriza reseaua institutional care va permite exercitarea acestui drept. Complexitatea acestuia provine din faptul ca este recunoscut omului ca persoana, dar este exercitat in comunitate, impreuna cu alte personae, care complica identificarea incalcarii si precizarii sanctiunii. Fiecare stat descrie termenii si conditiile implementarii drepturilor de a participa la alegeri si electorale, prin legi, care fac in asa fel incat acest aspect sa fie mai diferit si complex[24].

4. Discriminare si Sistemul Electoral al BiH

4.1. Contractul Cadru General din 1995 pentru Pace in BiH

Fiecare discutie referitoare la legislatia BiH in ceea ce priveste prevederile discriminatoare cu referire la analiza Contractului Cadru General pentru Pace in BiH din anul 1995 (numit in cele ce urmeaza Contractul Dayton) care a stabilit baza constitutională a BiH. Si anume, Constitutia BiH este o parte integrala a Contractului Dayton atasat la Anexa 4. Contractul Dayton a reflectat perioada haotica a aparitiei si trebuie sa fie interpretata ca un compromis politic pentru prevenirea unui complex conflict armat si eliminarea intolerantei etnice in BiH. Intr-un cadrul mai larg, poate fi vazut ca o incercare decenta de a gasi o solutie politica pentru

starts with reference to and analysis of the 1995 General Framework Agreement for Peace in BiH (hereinafter: the Dayton Agreement) which set the constitutional foundations of BiH. Namely, the Constitution of BiH is an integral part of the Dayton Agreement attached to it as Annex 4. The Dayton Agreement reflected the chaotic period of its emergence and it should be primarily interpreted as a political compromise for preventing the complex armed conflict and elimination of ethnic intolerances in BiH. In a wider context, it can be seen as a decent attempt to find a political solution for the crisis and to promote an enduring peace and stability in the Balkans as a whole [25]. The results of these efforts were an ethnic division of BiH, assisted and supervised by the international community. The tragic war preceding the conclusion of the Agreement was characterized by the policy of ethnic cleansing, which changed the ethnic structure of some areas in BiH, so one can say that such a policy was implicitly legalized by the Agreement through proclamation of the entity borderlines. The outcome of the ethnic cleansing was subsequently abolished to some extent by adopting Annex 7 referring to refugees and displaced persons. From the perspective of international law, the Dayton Agreement is a *sui generis* agreement that cannot be classified as an international treaty since it was signed by representatives of three countries who were not constitutional bodies while the appertaining legislative bodies were not obliged to adopt it and ratify it in the end. The Dayton Agreement and some of its annexes were signed by representatives of three countries and the BiH entities although the entities were not subjects of international law and, unlike states, could not take international liabilities. Finally, there are speculations that the Agreement was signed under the pressure of the international community, i.e. that the Constitution was imposed on

criza și de a promova o pace trainică și stabilitate în Balcani, ca un tot [25]. Rezultatele acestor eforturi au reprezentat o divizare etnică a BiH, asistată și supravegheată de comunitatea internațională. Războiul tragic care a precedat încheierea Contractului a fost caracterizat de purificarea politică și etnică, care au schimbat structura etnică în unele zone ale BiH, astfel încât se poate spune că o astfel de politică a fost legalizată prin Contract, în cadrul proclamării granitelor entității. Rezultatul purificării etnice a fost abrogat prin adoptarea Anexei 7 făcând referire la refugiați și la persoanele deportate. Din perspectiva legii internaționale, Contractul Dayton este un contract *sui generis* care nu poate fi clasificat ca un tratat internațional, din moment ce a fost semnat de reprezentanții a trei țări, care nu au fost organisme constituționale, în timp ce organismele legislative care fac referire la acestea nu au fost obligate să-l adopte și să-l ratifice în cele din urmă. Contractul Dayton și unele dintre Anexele acestuia au fost semnate de reprezentanții a trei țări și de entitățile BiH, deși acestea nu au făcut obiectul dreptului internațional și, spre deosebire de țări, nu-și puteau asuma responsabilități internaționale. În cele din urmă, există speculații cum că acest Contract a fost semnat sub presiune de către comunitatea internațională, ex. Constituția a fost impusă BiH în timp ce era un stat membru, suveran, al Națiunilor Unite, care constituie o încălcare a drepturilor fundamentale ale țării, înainte de toate, dreptul de suveranitate și dreptul la egalitate a suveranității. Aceasta lipsă a constituționalității reale este considerată ca atingând implicațiile pentru întregul sistem legal, inclusiv protecția drepturilor și libertăților cetățenilor [25]. Legile internaționale implică anumite critici aspre referitor la implicarea comunității internaționale în BiH pe durata pregătirii Contractului Dayton, dar și critici post-Dayton BiH. Una dintre cele mai radicale

BiH while being a sovereign member state of the United Nations, which constitutes violation of some fundamental rights of states, before all, the right to sovereignty and the right to sovereign equality. This lack of true constitutionality is considered to have far reaching implications for the entire legal system, including protection of rights and freedoms of citizens [25]. International law involves some harsh criticism on the engagement of the international community in BiH during the period of the preparation of the Dayton Agreement, but also critiques on post-Dayton BiH. One of the most radical critics was expressed by Waters who claimed ten years after the conclusion of the Dayton Agreement that "the international effort has largely failed to create a real popular commitment to the project of integration among Bosnia's people", which made BiH "a fragile, fictive, even failed State, held together by outsiders' weapons, outsiders' gold, and outsiders' will" [26]. From the perspective of the time of its emergence, one can conclude today that the Dayton Agreement was nothing but a typical transitional document [27]. Nevertheless, despite the flaws, it is beyond any doubt that its legal foundations and guiding lights were human rights and freedom protection [28]. Although the adoption of the Agreement took place more than fifteen years ago, analysis of its implementation in practice today represents a great challenge [25].

4.2. Constitution of BiH – Constituent Peoples v. "Others"

Due to the warfare at the time of the adoption of the Constitution of BiH, human rights were posted therein centrally and they are one of the fundamental guidelines for all the other constitutional provisions. In spite of such adherence to human rights, the Constitution also includes provisions that amount to direct discrimination. As the most evident example of discrimination,

critici a fost exprimata de Waters, care a declarat la zece ani de la incheierea Contractului Dayton ca „efortul international nu a realizat un angajament real al proiectului de integrare intre persoanele din Bosnia”, care au facut din BiH „o tara fragila, fictiva, chiar ratata, detinuta de armele persoanelor din afara, de aurul persoanelor din afara si de vointa persoanelor din afara”[26]. Din perspectiva timpului aparitiei, se poate concluziona ca acest Contract Dayton nu reprezinta nimic altceva decat un document tipic, de tranzitie [27]. Cu toate acestea, in ciuda defectelor, este dincolo de orice indoiala faptul ca bazele legale si indiciile au reprezentat protectia drepturilor umane si ale libertatilor [28]. Desi adoptarea Contractului a avut loc cu mai bine de cincisprezece ani in urma, analiza implementarii in practica reprezinta o mare provocare [25].

4.2. *Constitutia BiH – Componenti v. “Alti”*

Datorita situatiei de razboi la data adoptarii Constitutiei BiH, drepturile umane au fost pozitionate central si reprezinta unul dintre ghidurile fundamentale pentru toate celelalte prevederi constitutionale. In ciuda unei astfel de aderari la drepturile umane, Constitutia include si prevederi ale cantitatii de discriminari directe. Din moment ce exemplul cel mai evident al discriminarii, Constitutia stabileste regulile pentru alegerea membrilor la Presedintia BiH si reprezentantii in Casa Poporului din cadrul Gruparii Parlamentare a BiH.

Constitutia BiH este doar unul dintre codificarile complexe ale normelor legale care sunt adoptate cu scopul de a bloca si preveni un viitor conflict armat pe teritoriul BiH. Contractul Dayton reprezinta cadrul legal al codificarii. A fost pregatit in Dayton la 21 noiembrie 1995 si semnat la Paris de catre reprezentantii BiH, Croatia si Serbia la 14 decembrie 1995. Acordul de Pace de la Dayton include 11 anexe, inclusiv Constitutia BiH, care este Anexa 4 a Contractului. Din moment ce Constitutia,

the Constitution lays down the rules for the election of members in the Presidency of BiH and representatives in the House of Peoples of the Parliamentary Assembly of BiH.

The Constitution of BiH is only one segment of the complex codification of legal norms adopted with the aim at seizing and preventing further armed conflict on the territory of BiH. The Dayton Agreement constitutes the legal backbone of the codification. It was arranged in Dayton on 21 November 1995 and signed in Paris by representatives of BiH, Croatia and Serbia on 14 December 1995. The Dayton Peace Agreement includes 11 annexes, including the Constitution of BiH which is Annex 4 of the Agreement. Since the Constitution in this case is an integral part of a multilateral international treaty, it is not an internal document but an international one. It is a precedent within constitutional law since constitution is exclusively an internal legal document in a “substantive, formal and procedural sense” [25]. Following the assertion on the international character of the Constitution of BiH, our research finds Article II (2) of the Constitution regarding international standards extremely relevant. It stipulates that ‘*the rights and freedoms set forth in the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and its Protocols shall apply directly in Bosnia and Herzegovina. These shall have priority over all other law*’ [29]. All the legislative, executive and judicial bodies of BiH in both entities (Federation of BiH and Republika Srpska) are subject to this legal superiority and direct applicability of the ECHR, without enacting follow-up legal acts for the purpose of its implementation. What is curious about this relevant provision is the fact that at the time of its adoption, that is 1995, BiH was not a member of the Council of Europe. It became its member on 24 April 2002 and

in acest caz, este o parte a acordului international, multilateral, nu este un document intern si unul international. Este un precedent al legii constitutionale din moment ce constitutia este, in mod exclusiv, un document legal in „sens fundamental, formal si al procedurilor” [25] .

Ca urmare a afirmarii caracterului international al Constitutiei BiH, cercetarile noastre considera Articolul II(2) al Constitutiei, referitor la standardele internationale, ca fiind extrem de relevante. Acesta indica faptul ca *‘drepturile si libertatile stabilite in Conventia Europeana pentru Protectia Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale dar si Protocoalele acestuia se aplica, in mod direct, in Bosnia si Hertegovina. Acestea vor avea intaietate peste toate celelalte legi’* [29]. Toate organismele legislative, executive si judiciare ale BiH in cadrul ambelor entitati (Federatia BiH si Republika Srpska) fac obiectul superioritatii legale si aplicabilitatii directe a Conventiei pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale, fara a legifera acte in scopul implementarii acestora. Ceea ce este curios referitor la pozitia relevanta este faptul ca la data adoptarii, care este anul 1955, BiH nu a fost membru al Consiliului Europei. A devenit membra a acestuia la 12 iulie 2002, ex. in ziua ratificarii [30]. Aplicabilitatea directa a Conventiei pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale, la o data la care BiH nu a fost un membru al Consiliului Europei, reprezinta cea mai adecvata reflectie a situatiei politice, complexe, in perioada marcata de conflicte etnice, sangeroase. Astfel, unul dintre motivele principale pentru a adopta aceasta solutie legala, particulara, a fost reprezentat de un foarte important si ridicat grad al incalcarii drepturilor omului, pe intregul teritoriu al BiH. In cele din urma, acceptarea neconditionala a acestor standarde si protectia eficienta a drepturilor omului au fost considerate ca fiind baza pentru

the ECHR came into force in BiH on 12 July 2002, i.e. on the ratification day [30]. Direct applicability of the ECHR at a time when BiH was not a member of the Council of Europe is the most accurate reflection of the complex political situation in the period marked by bloody ethnic conflicts. Therefore, one of the primary reasons for adopting this particular legal solution was a very serious and high degree of human rights breaches in the entire territory of BiH. Ultimately, the unconditional acceptance of these standards and efficient human rights protection were considered the basis for successful democratic development of the society [28]. By this formulation, the ECHR became the Supreme Law of the Land and the cornerstone of the constitutional system in BiH, which was awarded higher legal power than the very Constitution of BiH. It is considered that automatism in the application of international treaties ratified by BiH was chosen as the most appropriate solution due to the “awareness of the complexity of the decision-making system in legislative bodies, the Parliamentary Assembly in particular”. However, one should emphasize that this automatism does not exist in proceedings before the Constitutional Court in regard to newly ratified international documents concerning human rights protection if ratification is not accompanied by an amendment to the Constitution. This is due to the fact that the Constitutional Court assesses constitutionality, but not also the legality of legal acts (with certain exceptions) [27]. An additional confirmation of mandatory application of the principles of human rights and basic freedoms propagated by the ECHR can also be found under Article II (3) of the Constitution, where rights and freedoms to be enjoyed by all persons within the territory of BiH are itemized. This implementation of virtually all the most significant international legal norms

dezvoltarea democratica, de succes, a societatii [28]. Prin aceasta formulare, Conventia pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale a devenit Legea Suprema a Tarii si baza pentru sistemul constitutional al BiH, caruia i-a fost acordata o putere legala mai importanta decat pentru Constitutia BiH. Se considera ca automatismul in aplicarea tratatelor internationale, ratificat de BiH a fost ales ca fiind cea mai adecvata solutie, datorita „constientizarii complexitatii sistemului de luare a deciziilor in organismele legislative, Grupul Parlamentar, in special”. Insa, trebuie subliniat faptul ca aceasta automatizare nu a existat in proceduri, in fata Curtii Constitutionale, referitor la documentele internationale, ratificate recent, referitor la protectia drepturilor omului, in cazul in care ratificarea nu este insotita de un amendament al Constitutiei. Acest lucru se datoreaza faptului ca aceasta Curte Constitutionala evalueaza constitutionalitate, dar nu si legalitatea documentelor legale (cu anumite exceptii) [27]. O confirmare suplimentara a aplicatiei obligatorii a principiilor drepturilor umane si a libertatilor de baza propagate de Conventia pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale se pot gasi in Articolul II(3) din Constitutie, unde drepturile si libertatile, care vor fi utilizate de persoane pe teritoriul BiH, vor fi detaliate. Aceasta implementare a celor mai importante norme legale, semnificative, referitoare la drepturile omului si la libertatile din sistemul constitutional al statului, nu reprezinta un caz comun in comunitatea internationala.

Aceste drepturi sunt garantate in conformitate cu principiul nediscriminarii, in cadrul Articolului II (4) care specifica: *‘Folosirea drepturilor si libertatilor indicate in acest Articol sau in Contractele internationale listate in Anexa I din cadrul acestei Constitutii vor fi garantate pentru toate persoanele din BiH, fara discriminare,*

concerning human rights and freedoms in the constitutional system of a state is not a common occurrence in the international community. The said rights are guaranteed in compliance with the non-discrimination principle under Article II (4) which reads: *‘The enjoyment of the rights and freedoms provided for in this Article or in the international agreements listed in Annex I to this Constitution shall be secured to all persons in BiH without discrimination on any ground such as sex, race, color, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other status’* [29]. This constitutional provision was taken from the anti-discriminatory articles of the ICCPR and the ECHR. One should notice that the formulation “or other status” leaves room for expanding the provision and applying it also in situations which are not specifically covered by Article II (4) [27]. Is it truly so? The *Case of Finci and Sejdić* by all means denies the thesis of non-discrimination within the legal system of BiH and its society in general. The discrimination in the respective case was perpetrated against members of national minorities, which triggers not only a breach of the ECHR, but also of other relevant international treaties which BiH committed to adopt with Article II (7), primarily of the European Charter for Regional or Minority Languages (1992) and the Framework Convention for the Protection of National Minorities (1994). By the letter of Article X (2) of the Constitution regulating the amendment procedure, Article II became the only constitutional article which may not be modified by amendments. Finally, in the context of the relation between the internal legal system of BiH and international standards, reference should also be made to Article III 3(b) stating *‘(...)The general principles of international law shall be an integral part of the law of BiH and the Entities’* [29].

pe orice baza, cum ar fi genul, originea, culoarea pielii, limbajul, religia, optiunea politica si alte situatii nationale si sociale, asocierea cu o minoritate nationala, proprietate, nastere sau alt statut’ [29].

Aceasta prevedere constitutională a fost luată din cadrul articolelor anti-discriminare ale Convenției Internaționale cu privire la drepturile civile și politice și ale Convenției pentru Apararea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale.

Trebuie să observăm că formularea „sau alt statut” lasă spațiu pentru extinderea prevederilor și pentru aplicarea acestora în alte situații care sunt indicate, în mod specific în Articolul II(4) [27]. Este cu adevărat așa?

Cazul Finci și Sejdić neaga, prin toate mijloacele, teza nediscriminării în cadrul sistemului legal al BiH și cu societatea în general. Discriminarea în acest caz a fost indicată în opoziție cu membrii minorităților naționale, care declanșează nu numai o încălcare a Convenției pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, dar și toate acordurile internaționale, relevante, pe care BiH le-a realizat pentru adoptare în Articolul II(7), în principal cu referire la Carta Europeană pentru Limbajul Regional și al Minorităților (1992) și Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale (1994). Printr-o scrisoare către Articolul X(2) din cadrul Constituției care reglementează procedura de amendare, Articolul II a devenit singurul articol constituțional care nu poate fi modificat prin intermediul amendamentelor. În cele din urmă, în cadrul relațiilor între sistemul legal, intern al BiH și standardele internaționale, trebuie să facem referire la Articolul III 3(b) care declară ‘(...)Principiile generale ale legii internaționale vor fi parte integrală a legii BiH și a Entităților’ [29].

Putem realiza o concluzie a celor menționate mai sus, conform căreia Constituția BiH stabilește bazele pentru protecția drepturilor omului, adresând

We can conclude from the above that the Constitution of BiH sets good foundations for human rights protection, raising the logical question whether one such document can contain discriminatory provisions? It is already in the Preamble to the Constitution that Bosniacs, Croats, and Serbs are decreed as “constituent peoples”, this having created a clear distinction between the terms of constituent peoples and national minorities in BiH. The term of constituent peoples implies “one or more nations sharing a common territorial unit of a state” [27]. The answer to the question of who falls into the category of “Others” can be found under para. 11 of the Judgement in *the Case of Sejdić and Finci* where “Others” are defined as “members of ethnic minorities and persons who do not declare affiliation with any particular group because of intermarriage, mixed parenthood, or other reasons” [2]. Pursuant to the Decision of the Constitutional Court of BiH U.5/98, this trait of being constituent relates to the entire territory of BiH, and not to individual entities only. Such stipulation was aimed at avoiding ethnic homogenization, privileged status or domination of an individual constituent people in the governmental structures in the entire country. Unfortunately, this did not annul ethnic exclusivism in case of other, non-constituent peoples of BiH. Moreover, there are valid grounds here for discussing “constitutional discrimination” of those ethnic groups in BiH which do not belong to the predominant populations of Bosniacs, Croats, and Serbs [25]. According to the letter of the Constitution, members of national minorities fall into the category of “Others”, which renders them incapacitated to enjoy the same rights as citizens from the category of constituent peoples. The Constitution does not provide a definition of national minority, nor of the “Others” category, therefore, it is unclear whether those who have declared themselves as “Others” have done so due

intrebări logice dacă un astfel de document poate detine prevederi discriminatoare? Din Preambulul Constituției este indicat faptul că Bosniacii, Croații și Sarbii sunt decretați ca fiind „alegatori”, acest lucru a creat o diferență clară între termeni cum ar fi alegatorii și minoritățile naționale din BiH. Termenul de alegator implică „una sau mai multe națiuni care împart o unitate teritorială, comuna, a unui stat” [27]. Răspunsul la această întrebare este cine se încadrează în categoria „Alții” poate fi găsit în cadrul paragrafului 11 din Decizia în *Cazul Sejdić și Finci*, unde “Alții” sunt definite ca fiind “membri ai minorităților etnice și persoanelor care nu declară afilierea cu orice grup special, datorită căsătoriei, mai multor părinți, sau din alte motive” [2].

Ca urmare a Deciziei Curții Constituționale din BiH U.5/98, această caracteristică de a fi alegator se referă la întreg teritoriul BiH, și nu doar la entități individuale. O astfel de mențiune a avut ca scop evitarea omogenizării etnice, statutul privilegiat sau dominarea unui popor de alegatori în structuri guvernamentale din întreaga țară.

Din nefericire, acest lucru nu a anulat exclusivismul etnic în cazul unor alte persoane, fără drept de vot, din BiH. Mai mult, există motive solide pentru a discuta despre „discriminarea constituțională” a acestor grupuri etnice în BiH, care nu aparțin populației predominante de Bosniaci, Croați și Sarbi [25]. Conform scrisorii Constituției, membrii minorităților naționale se încadrează în categoria „Alții”, ceea ce-i face incapabili să se bucure de aceleași drepturi ca cetățenii din categoria persoanelor cu drept de vot. Constituția nu oferă o definiție a minorității naționale, și nici pentru categoria „Altele”, astfel, nu este clar dacă cei care s-au declarat ca fiind „Alții” au făcut acest lucru ca fiind o parte a minorității naționale sau datorită faptului că nu s-au identificat cu oricare dintre persoanele cu drept de vot [27].

being a part of a national minority or due to not identifying themselves with any of the constituent peoples [27].

The Preamble is but one in the series of disputable provisions of the Constitution. Namely, the method of electing members of the Presidency of BiH and delegates into the House of Peoples of the Parliamentary Assembly of BiH is also questionable. Specifically, Article IV of the Constitution stipulates that ‘*the Parliamentary Assembly shall have two chambers: the House of Peoples and the House of Representatives*’. A further analysis of the respective article reveals that the composition of the House of Peoples is discriminatory against national minorities, since ‘*the House of Peoples shall comprise 15 Delegates, two-thirds from the Federation (including five Croats and five Bosniacs) and one-third from the Republika Srpska (five Serbs)*’. At the same time ‘*the designated Croat and Bosniac Delegates from the Federation shall be selected, respectively, by the Croat and Bosniac Delegates to the House of Peoples of the Federation. Delegates from the Republika Srpska shall be selected by the National Assembly of the Republika Srpska*’. Article IV (1) elaborates even further and reads: ‘*nine members of the House of Peoples shall comprise a quorum, provided that at least three Bosniac, three Croat, and three Serb Delegates are present*’. It is clearly evident from the letter of the Constitution that this constellation of relations has no room for members of national minorities. The discrimination does not cease here. In that same Article, but under item 3.b relating to the chambers of the Parliamentary Assembly it is stated that ‘*each chamber shall by majority vote adopt its internal rules and select from its members one Serb, one Bosniac, and one Croat to serve as its Chair and Deputy Chairs, with the position of Chair rotating among the three persons selected*’. With this provision, the

Preambulul este doar o parte a seriei de prevederi disputabile din Constituție. Și anume, metoda alegerii membrilor Președinției BiH și a delegaților la Casa Poporului din cadrul Grupării Parlamentare a BiH este, de asemenea, un lucru cu semnul întrebării. În mod specific, Articolul IV din Constituție indică faptul că „Ansamblul Parlamentului trebuie să aibă două camere: Casa Poporului și Casa Reprezentanților”. O analiză ulterioară a acestui articol indică faptul că alcatuirea Casei Poporului este discriminatoare față de minoritățile naționale, din moment ce ‘Casa Poporului va avea 15 delegați, două treimi din Federație (inclusiv cinci Croați și cinci Bosniaci) și o treime din Republika Srpska (cinci Sarbi)’. În același timp ‘Delegații Croați și Bosniaci desemnați în cadrul Federației vor fi aleși de către Delegații Croați și Bosniaci din Casa Poporului, din cadrul Federației. Delegații din Republika Srpska vor fi aleși de Adunarea Națională a Republika Srpska’. Articolul IV (1) elaborează mai departe și indică: ‘noua membrii ai Casei Poporului vor cuprinde un cvorum, cu condiția ca cel puțin trei bosniaci, trei Croați și trei delegați sarbi să fie prezenți’.

Reiese din textul Constituției că această constelație de relații nu lasă spațiu pentru membrii minorităților naționale. Discriminarea nu încetează aici. În același articol, dar în cadrul articolului 3.b referitor la camerele Adunării Parlamentului, este indicat faptul că ‘fiecare cameră va adopta prin vot majoritar, regulile interne și va selecta dintre membrii săi unul Sarb, unul Bosniac și unul Croat pentru a activa ca Președinte și Președinte Adjunct, având funcții pentru trei persoane selectate’. Cu această prevedere, influența regulilor discriminatorii a fost transferată la Casa Reprezentanților. În cadrul art. 3.e., au fost incredintate drepturi suplimentare și protecție suplimentară pentru alegători, în așa fel încât ‘o decizie propusă de Adunarea Parlamentară poate fi declarată ca fiind

influence of discriminatory rules was also transferred to the House of Representatives. Under item 3.e, additional rights were given and additional protection provided to constituent peoples in the manner that ‘a proposed decision of the Parliamentary Assembly may be declared to be destructive of a vital interest of the Bosniac, Croat, or Serb people by a majority of, as appropriate, the Bosniac, Croat, or Serb Delegates selected in accordance with paragraph 1(a) above. Such a proposed decision shall require for approval in the House of Peoples a majority of the Bosniac, of the Croat, and of the Serb Delegates present and voting’. Besides that, ‘when a majority of the Bosniac, of the Croat, or of the Serb Delegates objects to the invocation of paragraph (e), the Chair of the House of Peoples shall immediately convene a Joint Commission comprising three Delegates, one each selected by the Bosniac, by the Croat, and by the Serb Delegates, to resolve the issue (...)’. Finally, ‘the House of Peoples may be dissolved by the Presidency or by the House itself, provided that the House’s decision to dissolve is approved by a majority that includes the majority of Delegates from at least two of the Bosniac, Croat, or Serb peoples’. Therefore, only members of the constituent peoples may be elected to the House of Peoples. It is of interest to note that there is also a noticeable discrimination in regard to the constituent peoples, since “Serbs can only be elected to the House of Peoples from the Republika Srpska, Bosniacs and Croats only from the Federation of Bosnia and Herzegovina” [18].

Other than in the part of the Constitution concerning the House of Peoples, we also find national minorities discrimination in Article V of the Constitution which stipulates the composition and election of the Presidency. It states the following: “The Presidency of Bosnia and Herzegovina shall consist of

distructiva pentru interesul Bosniacilor, Croatilor sau Sarbilor, printr-o majoritate de, dupa cum este cazul, Delegati din Bosnia, Croatia si Serbia, selectati in conformitate cu paragraful 1(a) de mai sus. O astfel de decizie propusa va fi necesara pentru aprobarea in cadrul Casei Parlamentului, a unei majoritati a Bosniacilor, Croatilor si Delegatilor din Serbia, care sunt prezenti si care voteaza'. Pe langa asta, 'cand o majoritate a Delegatilor din Bosnia, Croatia si Serbia obiecteaza fata de invocarea paragrafului (e), Presedintia Casei Poporului va stabili, imediat, o Comisie mixta, care sa contina trei delegati, selectand cate un delegat Bosniac, Croat si Sarb, pentru a solutiona aceasta problema (...).

In cele din urma, 'Casa Poporului poate fi dizolvata de catre Presedintie sau de catre insasi Casa, cu conditia ca decizia Casei de a dizolva sa fie aprobata de majoritatea care include majoritatea Delegatilor din cel putin doua popoare dintre Bosniaci, Croati sau Sarbi". Astfel, doar membrii cu drept de vot pot fi alesi de Casa Poporului. Este foarte important sa observam ca exista o diferenta discriminatorie in ceea ce priveste persoanele cu drept de vot, din moment ce „Sarbi pot fi alesi doar de Casa Poporului din Republika Srpska, Bosniaci si Croati doar din Federatia Bosniei si Hertegovinei” [18].

In alta parte decat intr-o parte a Constitutiei, referitor la Casa Poporului, putem gasi discriminarea minoritatilor nationale in Articolul V **din Constitutia care stipuleaza alcatuirea si alegerea Presedintiei**. Declara urmatoarele: “**Presedintia din Bosnia si Hertegovina va fi alcatuita din trei Membrii: unul Bosniac, unul Croat, fiecare ales in mod direct de pe teritoriul Federatiei, si unul Sarb ales direct de pe teritoriul Republika Srpska**” [29]. Asta inseamna ca BiH poate fi guvernat doar de reprezentantii a trei popoare constituent, ca trei pozitii din **Presedintie le**

three Members: one Bosniac and one Croat, each directly elected from the territory of the Federation, and one Serb directly elected from the territory of the Republika Srpska” [29]. This means that BiH may be governed only by representatives of the three constituent peoples, that the three positions in the Presidency are reserved only for them, and that representatives of “Others” (national minorities) may not be elected to the Presidency. Therefore, the formulation of the Constitution is such that it forbids national minorities to be elected to the Presidency in the manner not to allow this right as it does with regard to the constituent peoples [27]. Such provision, in addition to discriminating members of national minorities, since members of the Presidency may only belong to the constituent peoples, also discriminates the constituent peoples mutually. Namely, the choice of the voters is limited to Bosniac and Croat candidates in the Federation of BiH and Serb candidates in the Republika Srpska; and Bosniacs and Croats can be elected only from the territory of the Federation of BiH and not from the Republika Srpska, Serbs only from the Republika Srpska and not from the Federation of BiH. Although BiH is undoubtedly a multi-ethnic state, such legal solution does not reflect the multi-ethnic character of society [18].

The dominance of the constituent peoples is also apparent in the part of the government concerning monetary policy. Article VII (2) of the Constitution stipulates that ‘*the first Governing Board of the Central Bank shall consist of a Governor appointed by the International Monetary Fund, after consultation with the Presidency, and three members appointed by the Presidency, two from the Federation (one Bosniac, one Croat, who shall share one vote) and one from the Republika Srpska, all of whom shall serve a six-year term*’.

sunt rezervate acestora și ca reprezentanții „Altor” (minorități naționale) nu pot fi aleși la **Presedinție**. Astfel, formularea Constituției este realizată în așa fel încât să interzică alegerea minorităților naționale la **Presedinție, în așa fel încât să nu permită acest drept, deoarece nu se referă la alegători [27]. Astfel de prevederi, pe lângă membrii remarcanți ai minorităților naționale, din moment ce membrii Presedinției pot aparține doar alegătorilor, discriminează și alegătorii.**

Si anume, selecția alegătorilor este limitată la candidați din Bosnia și Croația în Federația BiH și candidații Sarbi în Republika Srpska; și Bosniacii și Croații pot fi aleși doar de pe teritoriul Federației BiH și nu din Republika Srpska, doar Sarbii din Republika Srpska și nu de pe teritoriul Federației BiH. Deși BiH este, fără îndoială, o țară cu mai multe etnii, aceste soluții legale nu reflectă caracterul multi-etnic al societății [18].

Influența persoanelor cu drept de vot este aparentă într-o parte a guvernului care se referă la politica monetară. Articolul VII(2) din Constituție indică faptul că „*prima Comisie de Conducere a Bancii Centrale va fi alcătuită dintr-un Guvernator desemnat de către Fondul Monetar Internațional, după discuții cu Federația (una Bosniacă, una Croată, împărțind același vot) și una din Republika Srpska, toate fiind necesare pe o perioadă de șase ani*”.

Summa summarum, din moment ce prevederile Constituției care preferă alegători și astfel discriminează minorități naționale, putem menționa următoarele: Preambul; Articolul IV (1) în ceea ce privește componenta Casei Poporului; Articolul IV (3.b) referitor la procedura electorală pentru Președinte și Președintele Adjunct în cadrul Adunării Parlamentare; Articolul IV (3.e și f) și Articolul V (2.d) referitor la protecția intereselor vitale ale

Summa summarum, as the provisions of the Constitution that prefer the constituent peoples and thus discriminate national minorities, we can name the following: Preamble; Article IV (1) concerning the composition of the House of Peoples; Article IV (3.b) concerning the electoral procedure for the Chair and Deputy Chairs of the Parliamentary Assembly; Article IV (3.e and f) and Article V (2.d) concerning the protection of vital interests of the Bosniac, Croat, or Serb people as a mechanism of constitutional protection; Article V concerning the composition of the Presidency; and Article VII (2) concerning the election of the members of the first Governing Board of the Central Bank.

This problem was discussed on several occasions within the framework of the Council of Europe (from 2001 onwards). For instance, at the request of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe articulated in Resolution 1384 of 23 June 2004, in 2005, European Commission for Democracy through Law (Venice Commission, the Council of Europe's advisory body on constitutional matters) gave its Opinion on the constitutional situation in BiH. The Opinion, *inter alia*, addresses the efficiency and rationality of the constitutional arrangements in the country and examines the compatibility of the Constitution with the ECHR. The Conclusions under item 83 confirmed that “the rules on the composition and election of the Presidency and the House of Peoples raise concerns as to their compatibility with the ECHR. The rules on the composition and election of the House of Peoples seem incompatible with Article 14 of the ECHR, the rules on the composition and election of the Presidency seem incompatible with Protocol No. 12 to the ECHR, which enters into force for BiH on 1 April 2005”. In addition to the invitation to revise the electoral legislation in the

Bosniacilor, Croatilor sau Sarbilor, ca un mecanism al protecției constitutive; Articolul V referitor la alcatuirea Presedinției; și Articolul VII (2) referitor la alegerea membrilor din cadrul primei Comisii de Conducere a Bancii Centrale.

Acest aspect a fost discutat cu mai multe ocazii, în cadrul Consiliului Europei (din 2001 până în prezent). De exemplu, la solicitarea Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, așa cum a fost indicat în Rezoluția 1384 din 23 iunie 2004, în 2005, Comisia Europeană pentru Democratie, prin Legea (Comisia Venetia, organul de conducere referitor la probleme constituționale din cadrul Consiliului Europei) a oferit Parerea sa referitor la situația constituțională din BiH. Această opinie, *inter alia*, indică eficiența și raționalitatea aranjamentelor constituționale în cadrul țărilor și examinează compatibilitatea Constituției cu Convenția pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Concluziile indicate în articolul 83 au confirmat că „regulile referitoare la alcatuirea și alegerea Președintelui și a Casei Poporului ridică probleme referitoare la compatibilitatea cu Convenția pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Regulile referitoare la alcatuirea și alegerea Casei Poporului par incompatibile cu Articolul 14 din Convenția pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, regulile referitoare la alcatuirea și alegerea Președinției par incompatibile cu Protocolul Nr. 12 al Convenției pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, care intră în vigoare pentru BiH la data de 1 Aprilie 2005”. Pe lângă invitația de a revizui legislația electorală în raport cu standardele Consiliului Europei, Comisia a impulsionat BiH să adopte o nouă constituție înainte de luna Octombrie 2010 (data alegerilor) pentru a înlocui “mecanismul reprezentării etnice prin reprezentare bazată pe principiul civic, care poate fi observat prin încheierea

light of Council of Europe standards, the Commission also concretely urged BiH to adopt a new constitution before October 2010 (election date) with a view to replacing “the mechanisms of ethnic representation by representation based on the civic principle, notably by ending the constitutional discrimination against ‘Others’” [18].

From para. 24 and 25 of the Judgement in *the Case of Sejdić and Finci* is evident that the discriminatory electoral system of BiH has also been discussed within the frame of the Organisation for Security and Cooperation in Europe and the European Union. It should be pointed out that after BiH signed and ratified a Stabilization and Association Agreement (SAA) with the European Union, one of the key European Partnership priorities for BiH became to “amend electoral legislation regarding members of the BiH Presidency and House of Peoples delegates to ensure full compliance with the ECHR and the Council of Europe post-accession commitments” [2]. The disputable constitutional provisions related to the repercussions of dividing the population of BiH to the “constituent peoples” and “Others” was also discussed at the universal level. In 2006, the Committee on the Elimination of Racial Discrimination adopted the Concluding observations concerning the Report submitted by BiH under Article 9 of the 1965 ICERD. Under item 20 of the Concluding observations the Committee expressed a deep concern due Articles IV and V of the Constitution which foresee the option of election to the House of Peoples and to the tripartite Presidency of BiH only for the constituent peoples, i.e. for the dominant majority within the Entity in which the person resides. It was emphasized that such legal structure, which discriminates persons belonging to national minorities or ethnic groups (“Others”) “may have been justified, or even initially necessary to

discriminării constituționale împotriva „Altor” [18].

Din par. 24 și 25 din cadrul Hotărârii în *Cazul Sejdić și Finci* este evident faptul că sistemul electoral, discriminatoriu, al BiH a fost discutat în cadrul Organizației pentru Siguranță și Cooperarea în Europa și Uniunea Europeană. Trebuie menționat faptul că după ce BiH a semnat și ratificat Contractul de Stabilizare și Asocieră (SAA) cu Uniunea Europeană, una dintre prioritățile cheie ale Parteneriatului European pentru BiH a devenit acela de a „îmbunătăți legislația electorală referitoare la membrii Președinției BiH și a delegaților Casei Poporului pentru a asigura conformitate cu Convenția pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și cu angajamentele post-acces la Consiliul European” [2]. Prevederile constituționale, discutabile, referitoare la repercurșiunile în ceea ce privește împărțirea populației BiH în „alegători” și „Alții” au fost discutate, de asemenea, la nivel universal. În anul 2006, Comisia privind Eliminarea Discriminării Rasiale a adoptat observațiile referitoare la Raportul prezentat în cadrul BiH, în ceea ce privește Articolul 9 din Convenția Internațională Privind Eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, anul 1965. În cadrul articolului 20 din cadrul observațiilor Finale ale Comisiei a fost indicată îngrijorarea referitoare la Articolele IV și V din Constituție, care indică opțiunea pentru alegeri în Casa Poporului și către Președinția tripartită a BiH doar pentru alegători, ex. majoritatea dominantă a Entității în care se află persoanele. A fost menționat că o astfel de structură legală, care discriminează persoane ce aparțin minorităților sau grupurilor etnice („Alții”) ar putea fi justificată, sau chiar necesară pentru a stabili pacea, ca urmare a conflictului armat pe teritoriul Statelor componente”, dar astăzi, aceste „diferențe legale care favorizează și oferă privilegii speciale și preferințe anumitor grupuri

establish peace following the armed conflict within the territory of the State party”, but that today these “legal distinctions that favour and grant special privileges and preferences to certain ethnic groups are not compatible with Articles 1 and 5 (c) of the ICERD” [31].

4.3. The 2001 Election Law

Unfortunately, not only constitutional provisions are discriminatory when discussing the relation between ethnicity and electoral rights. The 2001 Election Law, which is based on the corresponding provisions of the Constitution, also excludes “Others”, non-constituent peoples, from the right to be elected to the Presidency. The Election Law under Section 1.4 § 1 provides the right to vote and to be elected to each citizen of BiH who has attained eighteen years of age. However, in the same way as with the Constitution, specific discriminatory provisions which disprove such generally placed principle also exist here. Section 4.19 §§ 5 -7, related to election candidacy, states that ‘*the list of candidates shall contain (...) declared affiliation with a particular 'constituent people' or the group of 'others' (...)*’ [32]. It is further clarified that ‘*the declaration of affiliation with a particular 'constituent people' or the group of 'others' (...) shall be used for purposes of the exercise of the right to hold an elected or appointed position for which such declaration is required in the election cycle for which the list has been submitted*’. The law foresees that a candidate has the rights not to declare his or her affiliation to a ‘constituent people’ or the group of ‘Others’. But, ‘*any such failure to declare affiliation shall be considered as a waiver of the right to hold an elected or appointed position for which such declaration is required*’. It is evident from Section 8.1 that the privileged status has been awarded to the constituent peoples in the election for the Presidency of BiH. Hence, ‘*the members of the Presidency of*

etnice nu sunt compatibile cu Articolelor 1 și 5(c) din cadrul Convenției Internaționale Privind Eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială” [31].

4.3. Legea Electorală 2001

Din nefericire, nu doar prevederile constituționale sunt discriminatorii atunci când discutăm despre relația între etnicitate și drepturi electorale. Legea Electorală din 2001, care se bazează pe prevederile corespunzătoare ale Constituției, exclude „Alții”, persoanele fără drept de vot, de la dreptul de a fi ales pentru Presedinție. Legea Electorală în cadrul Secțiunii 1.4 § 1 oferă dreptul la vot și de a fi ales pentru fiecare cetățean al BiH, care a ajuns la vârsta de optsprezece. Însa, la fel ca și Constituția, prevederile specifice, de discriminare, care dovedesc netemeinicia principiului care există aici. Secțiunea 4.19 §§ 5 -7, referitoare la alegerea candidaturii, indică faptul că *‘lista candidaților va conține (...) afiliatie declarata cu un „popor alegator’ sau cu grupul ‘altora’ (...)’* [32]. Se mai menționează și faptul că *‘declaratia de afiliere cu un „popor alegator” sau cu un grup de ‘alte’ persoane (...) va fi utilizat în scopul exercitării dreptului de a considera ca fiind aleasa sau desemnata o pozitie pentru care o astfel de declaratie este necesara în ciclul de alegere, pentru care a fost prezentata lista’*. Legea indică faptul că un candidat are dreptul de a nu-și declara apartenența la „persoanele cu drept de vot” sau la grupul „Alții”. Dar *‘orice astfel de nedeclarare a apartenenței va fi considerata ca fiind o încălcare a dreptului de a detine o functie aleasa sau desemnata pentru care este necesara o astfel de declaratie’*. Din cadrul Secțiunii 8.1 este evident faptul că statutul privilegiat a fost încredințat persoanelor cu drept de vot, în alegerea Presedinției BiH. Astfel, *‘membrii Presedinției BiH care sunt aleși în mod direct de pe teritoriul Federației BiH – unul Bosniac și unul Croat, vor fi aleși de către participantii la vot din Federația BiH. Un alegator care este înregistrat la vot în*

BiH who are directly elected from the territory of the Federation of BiH – one Bosniac and one Croat, shall be elected by voters registered to vote in the Federation of BiH. A voter registered to vote in the Federation of BiH may vote for either the Bosniac or Croat member of the Presidency, but not for both. The Bosniac and Croat member who receives the highest number of votes among candidates from the same constituent people shall be elected. The member of the Presidency of BiH who is directly elected from the territory of the Republika Srpska – a Serb – shall be elected by voters registered to vote in the Republika Srpska. The candidate who receives the highest number of votes shall be elected’. A series of corresponding discriminatory provisions are also located under Section 9 concerning elections for the Parliamentary Assembly, specifically, in Sub-section B related to the House of Peoples (Section 9.12a, Section 9.12c, Section 9.12e).

5. The principle of differential treatment and electoral legislation of BiH

Taking into account the specific circumstances of the period when the above mentioned provisions were created, one can wonder whether some exceptional conditions in BiH exist due to which such an apparent discrimination may be justified. The distribution of power in governmental bodies was one of the key points of the Dayton Agreement. This is the very reason why we find it useful to quote the earlier mentioned Opinion of Venice Commission of 2005 which in outstanding fashion elaborates how “it is difficult to deny legitimacy to norms that may be problematic from the point of view of non-discrimination but necessary to achieve peace and stability and to avoid further loss of human lives. The inclusion of such rules in the text of the Constitution at that time therefore does not deserve

Federatia BiH poate vota atat pentru membrul Bosniac dar si pentru cel Croat al Presedintiei, dar nu pentru amandoi. Membrul Bosniac si Croat, care primeste cel mai mare numar de voturi printre candidatii aceluiasi popor lalegator, va fi ales.

Membrul Presedintiei din BiH, care este ales in mod direct de catre alegatorii inregistrati la vot in Republika Srpska – un Sarb – va fi ales de catre persoanele cu drept de vot din Republika Srpska. Candidatul care primeste cel mai mare numar de voturi va fi cel ales. O serie de prevederi discriminatoare, corespunzatoare, au fost indicate in cadrul Sectiunii 9, referitor la alegerile pentru Adunarea Parlamentara, în mod specific, in Sub-sectiunea B referitor la Casa Poporului (Sectiunea 9.12a, Sectiunea 9.12c, Sectiunea 9.12e).

5. Principiul comportamentului diferential si al legislatiei electorale din BiH

Luand in calcul circumstantele specifice ale perioadei in care au fost realizate prevederile mentionate mai sus, ne putem intreba daca exista cateva conditii exceptionale in BiH, datorita carora o astfel de discriminare aparenta sa fie justificata. Distribuirea puterii in cadrul organismelor guvernamentale a fost unul dintre punctele cheie ale Contractului Dayton. Acesta este motivul pentru care consideram ca este util sa mentionam Parerea Comisiei de la Venetia din 2005, care a declarat ca „este dificil sa negam legitimitatea normelor care ar putea fi problematice din punct de vedere al nediscriminarii, dar necesare pentru a obtine pacea si stabilitatea si pentru a evita o ulterioara pierdere a vietilor omenesti. Includerea unor astfel de reguli in textul Constitutiei, la data acesteia, nu merita critica, desi se contrazice cu increderea generala a Constitutiei, care are ca scop prevenirea discriminarii” [18].

Cu toate acestea, de la data la care

criticism, even though they run counter to the general thrust of the Constitution aiming at preventing discrimination” [18]. However, since the time when the Dayton Agreement was made, BiH came out of the post-conflict state, became a member of the Council of Europe and has ratified the ECHR and its Protocol No. 12, which points to the necessity of substituting the outdated and, from today’s point of view, discriminatory constitutional solutions.

It is no news that ECoHR takes into consideration the historical and political factors specific to each state when passing a judgement. For instance, in the *Mathieu-Mohin and Clerfayt v. Belgium* case (1987), *Podkolzina v. Latvia* case (2002), and *Melnychenko v. Ukraine* case (2004), conclusion was made that the rights from Article 3 of Protocol No. 1 are not absolute, but there are some “implied limitations” related to the fact that states have a wide margin of appreciation to make the rights to vote and to stand for election subject to conditions which are not in principle precluded under Article 3 [20, 21, 22]. The freedom of states to mould and adapt electoral systems in compliance with their particularities is in line with their legitimate objective for their institutional system to function normally [21]. This discretion right of states leads to legal system diversity, therefore, each electoral system must be assessed in the light of the political evolution, history and historical interests of the country concerned [20, 21, 22]. For that reason, it is quite possible that elements and solutions of the electoral system of one country are non-applicable in another country and *vice versa*. Different approaches of states to their electoral systems are also contributed by the fact that Article 3 acknowledges the rights to vote and to stand for election without stating these *expressis verbis* or providing any definitions thereof. One should conclude that in each concrete case, the ultimate decision on the legality of

Contractul Dayton a fost realizat, BiH a ieșit dintr-o țară post conflictuală, a devenit membră a Consiliului European și a ratificat Convenția pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și Protocolul nr. 12, care stabilește necesitatea de a înlocui cele învechite, din punctul de vedere, actual, al soluțiilor discriminatorii, constituționale.

Nu este o noutate faptul că însuși Curtea Europeană a Drepturilor Omului ia în calcul factorii istorici și politici care sunt specifici pentru fiecare stat, atunci când ajungem la tribunal. De exemplu, în cazul *Mathieu-Mohin și Clerfayt v. Belgia* (1987), Cazul *Podkolzina v. Letonia* (2002), și Cazul *Melnychenko v. Ucraina* (2004), a fost concluzionat că drepturile din Articolul 3, din cadrul Protocolului nr. 2 nu sunt absolute, dar există câteva „limitări tacite” referitoare la faptul că țările au o limită răspândită de apreciere, pentru a face ca dreptul la vot și de a alege să nu facă obiectul condițiilor care nu sunt excluse în cadrul Articolului 3 [20, 21, 22]. Libertatea țărilor de a se modela și de a se adapta sistemelor electorale, în conformitate cu particularitățile acestora, respecta obiectivul pentru ca sistemul instituțional să funcționeze în mod normal [21].

Acest drept discret al țărilor duce la diversitate legală a sistemului, astfel, fiecare sistem electoral trebuie evaluat în conformitate cu evoluția politică, interesele istorice ale țării în discuție [20, 21, 22]. Din acest motiv este posibil ca elemente și soluții ale sistemului electoral dintr-o țară să nu se aplice în alta țară și *vice versa*. Diverse abordări ale țărilor referitor la sistemele electorale sunt realizate și de faptul că Articolul 3 admite drepturile la vot și realizarea unor alegeri fără a menționa aceste *expressis verbis* sau prin realizarea unor definiții ale acestora. Trebuie conchis cu faptul că în fiecare caz concret, decizia de bază referitoare la legalitatea soluțiilor pentru sistemul electoral rămâne a Curții. Din moment ce problema din *Cazul Sejdić și*

solutions for electoral systems rests on the Court itself. Since the issue in the *Case of Sejdić and Finci* is ethnic discrimination, we emphasize the principle which the Court specifically addressed under para. 44 of the respective Judgment, which reads “where a difference in treatment is based on race or ethnicity, the notion of objective and reasonable justification must be interpreted as strictly as possible”, since such an action is hard “to justify objectively in a contemporary democratic society built on the principles of pluralism and respect for different cultures” [2].

The analyzed bylaw represents a striking example of breached international legal provisions concerning the protection of the rights of minorities and human rights in general, so that we could not even label it with a somewhat milder term of so-called indirect discrimination. The case here is, namely, a discrimination where a seemingly neutral rule has a disproportional effect, i.e. disparate negative effect on a particular group, without reasonable and objective justification [8]. In our example, preferring some, and discriminating other ethnic groups is exerted in a very open manner, *expressis verbis*. It is an example of legal solutions that “have failed to give effect to the internationally recognised right to non-discrimination” [12].

6. The Court's Assessment in the Case of *Sejdić and Finci v. BiH*

Having regard to all of the above circumstances, the ECHR in its assessment thoroughly reasoned its arguments in a way that it first made observations to the House of Peoples and then to the Presidency of BiH. When it comes to the House of Peoples, the applicants relied on three provisions: Article 14 of the Convention taken in conjunction with Article 3 of Protocol No. 1, Article 3 of Protocol No. 1 taken alone and Article 1 of Protocol No. 12. In terms of Article 14 taken in

Finci este discriminarea etnica, subliniem principiul pe care Curtea l-a indicat în cadrul paragrafului 44 din respectiva Hotărâre, care menționează “acolo unde diferența tratamentului se bazează pe origine și etnicitate, notiunea justificării obiective și rezonabile trebuie interpretată ca fiind strict posibilă”, din moment ce o astfel de acțiune poate fi “justificată în mod obiectiv într-o societate contemporană, democratică, construită pe principiile pluralității și respectului pentru diverse culturi” [2].

Decizia executivă, analizată, reprezintă un exemplu uimitor al încălcării prevederilor legale, internaționale, referitoare la protecția drepturilor minorităților și a drepturilor umane, în general, astfel încât să nu etichetăm cu vreun termen mai blând așa-numita discriminare indirectă. Cazul prezentat aici, este o discriminare în cadrul căreia o evidentă regulă neutrală are un efect disproporțional, ex. un efect negativ asupra unui grup particular, fără o justificare rezonabilă și obiectivă [8]. În exemplul nostru, să preferăm unele și să discriminăm altele soluții legale este un lucru realizat în mod foarte deschis, *expressis verbis*. Este un exemplu de soluții legale, care “nu au implementat dreptul recunoscut în mod internațional, al nediscriminării” [12].

6. Evaluarea Curții în Cazul *Sejdić și Finci v. BiH*

Luând în calcul circumstanțele de mai sus, Convenția pentru Apararea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale în analiză sa a indicat motive care au realizat prima analiză a Casei Poporului și a Președinției BiH. Când discutăm de Casa Poporului, solicitanții au indicat trei prevederi: Articolul 14 al Convenției, luat în calcul împreună cu Articolul 3 din Protocolul nr. 1, Articolul 3 din Protocolul nr. 1, analizat singur și Articolul 1 al Protocolului nr. 12. În termenii Articolului 14, luat în calcul împreună cu Articolul 3 al Protocolului nr. 1, Curtea a

conjunctiv cu Articolul 3 de Protocolul No. 1, Curtea a tras concluzia că este aplicabilă în ceea ce privește Camera de Popoare. În primul rând, Curtea a arătat înțelegere pentru “regula de excludere” deoarece există o corelație cu nevoia de restaurare a păcii la momentul când această regulă a fost adoptată. Deoarece BiH a trecut printr-o transformare într-o țară pașnică, Curtea a referit nevoia de amendamente ale sistemului electoral, arătând în paragraful 48 că “posibilitatea de a realiza același scop este un factor important în această sferă”. Această nevoie a derivat din obligația de protecție a drepturilor omului care a fost luată de BiH când a fost acceptată în Consiliul Europei. În sfârșit, Curtea a concluzionat că “neeligibilitatea continuată a candidaților să participe la alegerile pentru Camera de Popoare a BiH nu are o justificare obiectivă și rezonabilă și a încălcat Articolul 14 luat în conjuncție cu Articolul 3 de Protocolul No. 1”. După ce a prezentat poziția sa, Curtea a subliniat “că nu este necesar să examinăm separat dacă există încălcări ale Articolului 3 de Protocolul No. 1 luat în conjuncție cu Articolul 1 de Protocolul No. 12 în ceea ce privește Camera de Popoare”.

În ceea ce privește evaluarea Curții în ceea ce privește Președinția BiH, trebuie să arătăm că candidații s-au bazat pe Articolul 1 de Protocolul No. 12. Chiar și în această ocazie, Curtea a pronunțat referința aplicabilă. În ceea ce privește alegerile pentru Președinție, Curtea a recunoscut existența regulii de excludere (care preferă populația constituentă față de “alții”) și a declarat că este discriminatorie. Aceeași situație s-a petrecut la momentul când s-a evaluat alegerile pentru Camera de Popoare. Pentru această cauză, Curtea a găsit că “condiția contestată pentru eligibilitatea pentru alegerile pentru Președinție constituie încălcarea Articolului 1 de Protocolul No. 12”. Aceeași raționare a

tras cateva concluzii care se vor aplica in ceea ce priveste Casa Poporului. La inceput, Curtea a aratat intelegere pentru „regula excluderii” din moment ce exista o legatura cu necesitatea de a restaura pacea la data la care aceasta regula a fost adoptata. Din moment ce BiH a trecut prin transformari intr-o tara linistita, Curtea a facut referire la necesitatea de a imbunatati sistemul electoral, indicand in par.48 „posibilitatea unor mijloace alternative care au acelasi scop, este un important factor in aceasta sfera”. Necesitatea a derivat din obligatia de protectie a drepturilor omului, care a fost asumata de BiH atunci cand a fost acceptata in cadrul Consiliului Europei. In cele din urma, Curtea a concluzionat ca „caracterul ineligibil al solicitantilor de a participa la alegeri pentru Casa Poporului din BiH nu are un obiectiv si o justificare reconabila si astfel a incalcat Articolul 14, luat in calcul impreuna cu Articolul 3 din cadrul Protocolului nr. 1”. Dupa ce am inaintat aceasta atitudine, Curtea a subliniat faptul ca „nu este necesara examinarea separata daca a fost si o incalcare a Articolului 3 din cadrul Protocolului nr. 1, singur sau impreuna cu Articolul 1 al Protocolului nr.12, referitor la Casa Poporului”.

In ceea ce priveste evaluarea Curtii cu referire la Presedintia BiH, trebuie mentionat faptul ca solicitantii s-au bazat doar pe Articolul 1 al Protocolului nr. 12. Chiar si in acest caz, Curtea a indicat o prevedere aplicabila. Referitor la alegerile pentru Presedintie, Curtea a acceptat existenta unei reguli de excludere (care prefera persoanele cu drept de vot in ciuda „Altora”) si a proclamat acest lucru ca fiind o discriminare. Acelasi lucru s-a intamplat si referitor la eveluarea alegerilor pentru Casa Poporului. Din acest motiv, Curtea a descoperit ca „pre-conditia impusa pentru eligibilitate in ceea ce priveste alegerea la Presedintie este o incalcare a Articolului 1 din Protocolul nr. 12”. Aceeasi motivare a fost aplicata si la deciderea incalcarii Articolului 14 si a Articolului 1 din

applied when deciding on the violation of Article 14 and Article 1 of the Protocol No. 12. Accordingly, the Court ascertained that the notions of discrimination prohibited by these two Articles “are to be interpreted in the same manner”. Since this was the first case in which the Court found a violation of Article 1 of Protocol No. 12, it was expected, according to Judge Mijović’s statement given in a separate opinion, “to lay down specific first principles, standards or tests that might be considered universal and applicable to future cases concerning general discrimination”. It is quite odd that the violation of this provision was paid so little attention as the Court’s assessment included the same standpoint as in the interpretation of Article 14.

Apart from the violation of the above provision, the applicants mentioned violation of Article 3 and Article 13 of the Convention. To be precise, only Sejdčić’s Application outlined violation of Article 3 stipulating that ‘*no one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment*’. The reference was made because of the opinion that his ineligibility to stand for election to the House of Peoples and the Presidency on the ground of his Roma origin made him a second-class citizen. The Court rejected his complaint due to the fact that “the difference of treatment complained of did not denote any contempt or lack of respect for the personality of the applicant and that it was not designed to, and did not, humiliate or debase but was intended solely to achieve the restoration of peace”. Both applicants alluded to violation of Article 13 of the Convention since they thought that they had not been entitled to an effective domestic remedy for their discrimination complaints. Hence, Article 13 prescribes that ‘*Everyone whose rights and freedoms as set forth in [the] Convention are violated shall have an effective remedy before a national authority notwithstanding that the violation has been committed by*

Protocolul nr. 12. In acest sens, Curtea a stabilit ca notiunile de discriminare, interzise de aceste doua Articole „vor fi interpretate in acelasi fel”. Din moment ce acesta a fost primul caz in care Curtea a constatat incalcarea Articolului 1 din cadrul Protocolului 12, se astepta, conform declaratiei Judecatorului Mijović, realizata intr-o opinie separata, “stabilirea primelor principii specifice, standardelor sau testelor care ar putea fi considerate ca fiind universale si aplicabile la viitoarele cazuri care se refera la discriminarea generala”. Este destul de ciudat ca incalcarea acestei prevederi a primit doar atata atentie din moment ce evacuare Curtii a inclus acelasi punct de baza ca in interpretarea Articolului 14.

Dincolo de incalcarea prevederii mentionate mai sus, solicitantii au indicat incalcarea Articolului 3 si a Articolului 13 din Conventie. Pentru a fi mai precisi, doar Solicitarea lui Sejdić a indicat Incalcarea Articolului 3 prin care este mentionat faptul ca ‘*nimeni nu trebuie sa fie supus torturii sau tratamentului inuman sau degradant sau pedepselor*’. Aceasta precizare a fost realizata din cauza parerii ca aceasta ineligibilitate pentru alegerile in cadrul Casei Poporului si la Presedintie, datorita originii sale rome, au facut din acesta un cetatean de clasa a doua. Curtea a refuzat aceasta plangere, datorita faptului ca „diferenta comportamentala, reclamata, nu a indicat nici ofensa sau lipsa de respect pentru personalitatea solicitantului si ca nu a fost mentionat si nu a fost umilit sau corupt, ci s-a dorit doar obtinerea unei refaceri a pacii”. Ambii solicitanti au facut aluzie la incalcarea Articolului 13 din Conventie, din moment ce acestia credeau ca nu au dreptul la un remediu casnic pentru plangerile referitoare la discriminare. Astfel, Articolul 13 indica faptul cat ‘*Orice persoana a caror drepturi si libertati sunt stabilite in Conventie si sunt incalcate, va primi o solutionare in cadrul unei autoritati nationale, in ciuda faptului ca aceasta*

persons acting in an official capacity’. The Court rejected the complaint providing the reasoning that this provision “does not guarantee a remedy allowing a challenge to primary legislation before a national authority on the ground of being contrary to the Convention” [2].

Since the Judgement acknowledged the discrimination and violation of the applicants’ rights, the Court allotted them different compensation amounts for non-pecuniary damage.

The thesis that this is a complex case implying discussions on the justification of differential treatment between constituent peoples and “Others” is propagated by two separate opinions annexed to the Judgement: the partly concurring and partly dissenting opinion of Judge Mijović, joined by Judge Hajiyevev and the dissenting opinion of Judge Bonello. It is interesting to quote some of their considerations. Judge Mijović objected to the fact that the ECoHR made very superficial observations to the reasoning of its decision related to Article 1 of Protocol No. 12, which lead to the impression that this complaint was of less importance. There was no outline of specific first principles, standards or tests which would all be expected from such a historical judgment. In his opinion, the ECoHR merely reiterated the same reasoning and justification as those applied in finding a violation of Article 14. In terms of Article 14 taken in conjunction with Article 3 of Protocol No. 1, Judge Mijović did not agree that it came to violation of this provision since it was not applicable in this case. He supported his viewpoint by misinterpretation of the procedure of election/appointment of members of the House of Peoples by the Court. He also drew attention to the fact that members of national minorities can, without any obstacles, take part in the work of the House of Representatives while in BiH, “both chambers of the Parliamentary Assembly are equal and they form two

incalcare a fost realizata de persoane care au functie oficiala’. Curtea a respins plangerea care ofera argumentarea ca aceasta prevedere „nu garanteaza un remediu care sa permita o provocare pentru legislatia primara in prezenta unei autoritati nationale, datorita faptului ca se opune Conventiei” [2].

Din moment ce Judecata a acceptat discriminarea si incalcarea drepturilor solicitantilor, Curtea le-a oferit sume de despagubire, diferite, pentru daune care nu sunt de ordin financiar.

Teza care este un caz complex ce implica discutii referitoare la justificarea unui tratament diferential intre alegatori si “Altii” este propagata prin doua pareri separate, anexate la Judecata: parerea partial acordata si partial opusa a Judecatorului Mijović, insotit de Judecatorul Hajiyevev si parerea opusa a Judecatorului Bonello. Este interesant sa mentionam unele dintre aceste aspecte. Judecatorul Mijović a obiectat fata de analiza superficiala realizata de Curtea Europeana a Drepturilor Omului, in ceea ce priveste decizia referitoare la Articolul 1 din Protocolul nr. 12, care a dus la parerea ca aceasta plangere a avut mai putina importanta. Nu a existat nicio descriere a primelor principii specifice, standarde sau texte care ar putea fi asteptate din cadrul acestei judecati istorice. In opinia sa, Curtea Europeana a Drepturilor Omului a repetat aceeasi argumentare si justificare ca cele indicate in incalcarea Articolului 14, analizat impreuna cu Articolul 3 din cadrul Protocolului nr.1, Judecatorul Mijović nu a fost de acord ca era vorba de incalcarea acestei prevederi, deoarece nu se aplica in acest caz.

Acesta si-a sustinut parerea prin interpretarea gresita a procedurii de alegere/desemnare a membrilor Casei Poporului. Acesta a atras atentia asupra faptului ca membrii minoritatilor nationale pot, fara a intampina obstacole, sa ia parte la activitatea Casei Reprezentantilor, in timp ce in BiH, “ambele camete ale Adunarii

parts, which cannot function independently”. Judge Bonelli thought that the violation of the Convention never happened since the solutions of the electoral system had been in a close connection with the socio-political situation in BiH while keeping the state together was preferred over election rights of national minorities.

7. Today’s Legal Framework of Minority Rights in BiH

The judgement in the *Case of Sejdić and Finci* is believed to have a great effect on further transformation of BiH into a truly democratic country which will convert its electoral strategy from a system based on ethnic representation to a system based on representation of citizens. Well-defined legal grounds for minority protection already exist in BiH. Primarily, this is the 2003 *Law on Protection of Members of National Minorities* “regulating the rights and obligations of members of national minorities in BiH and duties of the authorities in BiH to respect and protect, preserve and develop the ethnic, cultural, linguistic and religious identity of each member of national minorities in BiH, who is a citizen of BiH” (Article 1) [33]. Recognition of the importance of minority protection in BiH is described in Article 2(2) stipulating that the Council of Europe’s Framework Convention for Protection of National Minorities “shall directly apply and be an integral part of the legal system in BiH and the entities within BiH”. By means of the definition of a national minority, Article 3(1) largely resolves the doubt concerning the relation between the terms of “constituent peoples” and “Others”. It foresees that “a national minority, in terms of this Law, shall be a part of the population-citizens of BiH that does not belong to any of three constituent peoples and it shall include people of the same or similar ethnic origin, same or similar

Parlamentare sunt egale și formează două parti, care nu pot funcționa în mod independent”. Judecătorul Bonelli a considerat că încălcarea Convenției nu a avut loc din moment ce soluțiile sistemului electoral au fost în strânsă legătură cu situația socio-politică din BiH, în timp ce păstrarea statului la un loc a fost un lucru preferat peste drepturile de alegere ale minorităților naționale.

7. Cadrul Legal al drepturilor Minorităților din BiH, în prezent

Se considera că judecata în *Cazul Sejdić și Finci* are un mare efect asupra transformării BiH într-o țară cu adevărat democratică, care va transforma strategia electorală dintr-un sistem bazat pe reprezentare etnică, către un sistem bazat pe reprezentarea cetățenilor. Baza legală, bine definită, pentru protecția minorităților, deja există în BiH.

În primul rând, aceasta este Legea din 2003 *referitoare la Protecția Membrilor Minorităților Naționale* „care reglementează drepturile și obligațiile membrilor naționalităților minoritare din BiH și responsabilitățile autorităților din BiH, pentru a respecta și proteja, păstra și dezvolta identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a fiecărui membru al minorităților naționale din BiH, care este un cetățean BiH” (Articolul 1) [33]. Recunoașterea importanței protecției minorităților din BiH este descrisă în Articolul 2(2) care indică faptul că această Convenție Cadrul a Consiliului European pentru Protecția Minorităților Naționale „se va aplica direct și va fi partea integrală a sistemului legal din BiH și a entităților din BiH”. Prin mijloace de definire a minorității naționale, Articolul 3(1) soluționează în mod clar referințele la relația între termenii „alegătorilor” și „Alții”. Indică faptul că „o minoritate națională, în termeni Legali, trebuie să fie o parte a populației – cetățenii BiH nu aparțin niciuneia dintre cele trei categorii de alegători și trebuie să includă persoane cu aceeași origine etnică, aceleași

tradition, customs, religion, language, culture, and spirituality and close or related history and other characteristics”. Having regard to the *Case of Sejdić and Finci*, Article 3(2) clearly determines that Jews and Romas are explicitly enlisted into the groups which have been recognized the status of a national minority. The law also regulates the issues of participation in the authorities and the stemming thereof is Article 19 which undoubtedly states that members of national minorities “shall be entitled to the participation in the authorities and other public services at all levels in proportion to the percentage of their participation in the population in line with the latest census in BiH”. This generally structured rule grants national minorities the right to participate in all the levels of the government which are in the principle participated by constituent peoples, but the following provision brings immediate restrictions. Article 20(1) implies that “manner and criteria of electing representatives of national minorities into parliaments, assemblies and councils (...) shall be closely regulated by the Election Laws of BiH and the Entities, as well as the Statutes and other regulations in cantons, cities and municipalities”. Redefining of this right through election laws, statutes and other regulations includes participation of national minorities in executive and judicial authorities as well as public services. Articles 21 and 22 comprise provisions enabling national minorities to, in a way, take part in the work of the BiH Parliamentary Assembly. This participation shall be realized by the activities of the BiH Council of National Minorities as a special advisory body that consists of members of national minorities and gives opinions, advice and proposals to the Assembly. Establishment of such Councils is foreseen by Article 23 with regard to both the Parliament of the BiH Federation and the National Assembly of Republika

traditii, obiceiuri, religie, limbaj, cultura si istorie spirituala sau alte caracteristici”.

Avand in vedere *Cazul Sejdić si Finci*, Articolul 3(2) determina, in mod clar, faptul ca Evreii si persoanele de origine Roma inregistrate in grupurile carora le-a fost recunoscut statutul de minoritate nationala. Legea reglementeaza aspectele referitoare la participarea in functii de conducere, indicand si Articolul 19 care declara, in mod indubitabil, faptul ca minoritatile nationale “*vor avea dreptul la participarea in functii de conducere si in cadrul altor servicii publice, la toate nivelurile, in raport cu procentul participarii populatiei in linie cu cea mai recenta inventariere din BiH*”.

Aceasta regula generala garanteaza minoritatilor nationale dreptul de a participa la toate etapele de guvernare, la care participa alegatorii, dar urmatoarele prevederi aduc restrictii. Articolul 20(1) indica faptul ca “*modalitatea si criteriile de alegere a reprezentantilor minoritatilor nationale in parlament, grupari si consilii (...) vor fi reglementate de Legile Electorale din BiH si de Entitati, la fel ca Tarile si alte reglementari in cadrul cantoanelor, oraselor si municipalitatilor*”. Redefinirea acestui drept prin legi electorale indica faptul ca reglementarile includ participarea minoritatilor nationale in functii de conducere, executive si judiciare, dar si la servicii publice. Articolele 21 si 22 cuprind prevederile care permit minoritatilor nationale sa participe la Adunarea Parlamentului din BiH.

Aceasta participare va fi realizata prin activitatile Consiliului National al Minoritatilor din BiH in calitate de consiliu care este alcatuit din membri ai minoritatilor nationale si ofer apareri, sfaturi si propuneri in cadrul Adunarii. Infiintarea unor astfel de Consilii poate fi mentionata in Articolul 23, referitor atat la Parlamentul BiH cat si la Adunarea Nationala a Republika Srpska. In cazul in care reprezentantii minoritatilor nationale sunt alesi in structuri de

Srpska. In case representatives of national minorities are elected in the structure of authorities, they shall be the representatives of all national minorities and shall be obliged to protect interest of all national minorities, which is particularly regulated by Article 20(3). In 2005, the Act on Amendments on the *Law on Protection of Members of National Minorities and its Article 8 refreshed the status of minorities with respect to participation in authorities in a way that all the competent levels of the government may, at their discretion, specify higher employment quotas and other regulations, and undertake any other appropriate action on behalf of members of national minorities on a temporary basis in order to achieve faster and more complete equality of their members* [34]. The corresponding *laws on protection of members of national minorities* have been adopted in both Entities too.

A huge step forward considering legislation in the sphere of anti-discriminatory measures in BiH was made in 2009 as the Parliamentary Assembly of BiH at the 57th session of the House of Representatives held on 8 July 2009 and at the 33rd session of the House of Peoples held on 23 July 2009 adopted the Law on Prohibition of Discrimination. *Inter alia*, the law caters for the definition of discrimination and governs forms of discrimination and exceptions from the principle of equal treatment whereas its Article 6 (m) enlists protected rights, among which there is equal participation of all citizens in public life [35].

While treating national minorities, BiH is bound by a number of international documents, provisions of which set out codification of minority rights. Except for the previously analyzed 1950 ECHR which is ensured a special status in the legal system by Article II (2) of the Constitution, there are human rights agreements stated in Annex I to the Constitution. In terms of

conducere, acestia trebuie sa reprezinte toate minoritatile nationale si vor fi obligati sa protejeze interesele tuturor minoritatilor nationale, lucru care este reglementat in Articolul 20(3). In anul 2005, Actul Amendamentelor aduse Legii pentru Protectia Membrilor Minoritatilor Nationale si Articolul 8 al acesteia, au reimprospatat statutul minoritatilor, referitor la participarea in cadrul autoritatilor, in asa fel incat toate nivelurile competente al guvernului sa poate, la alegere, sa indice toate procentele si alte reglementari, si sa intreprinda orice alta actiune adecvata, in numele membrilor minoritatilor nationale, temporara, pentru a obtine o mai rapida si completa egalitate a membrilor acestora [34]. Legile corespunzatoare care se refera la membrii minoritatilor nationale, au fost adoptate in cadrul ambelor entitati.

Un important pas inainte, referitor la legislatia din sfera masurilor anti-discriminare, in BiH, a fost realizat in anul 2009, atunci cand Adunarea Parlamentara din BiH, in cadrul celei de-a 57-a sesiuni a Casei Reprezentantilor a fost realizata la 8 iulie 2009 si cea a 33-a sesiune a Casei Poporului a avut loc pe data de 23 iulie 2009, au adoptat Legea Interzicerii Discriminarii. *Inter alia*, legea ia in calcul definitia discriminarii si administreaza formele discriminarii si exceptiile de la principiul tratamentului egalitatii, in timp ce Articolul 6(m) indica drepturile protejate, printre care exista participarea in mod egal la viata publica, a tuturor cetatenilor [35].

In tratarea minoritatilor nationale, BiH este limitata de un numar de documente internationale, prevederi care au stabilit codificarea drepturilor minoritatilor. Cu exceptia Conventiei pentru Apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale din 1950 care are asigurat un statut special prin sistemul legal al Articolului II (2) din Constitutie, exista acorduri ale drepturilor omului, indicate in Anexa I a Constitutiei. In termenii protectiei drepturilor minoritatilor, documentele

minority rights protection, the referring international documents are the 1965 ICERD, the 1966 ICCPR, the 1992 European Charter for Regional or Minority Languages, and the 1994 Framework Convention for the Protection of National Minorities. All these international treaties have been ratified or joined by BiH by means of notification on succession. Finally, the Constitution includes another international act relevant for the minorities – the 1992 Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities. This declaration served as an inspiration for preparation of the Constitution, which is stated in the Constitution Preamble.

8. Concluding Considerations

Taking account of the new peaceful phase of BiH which is different from those in the warfare and post-war period when the Constitution was adopted, the requests for Constitution amendments appeared in the judgment in the *Case of Sejdić and Finci* seem to be justified. Such a possibility was taken into consideration at the time of the conclusion of the Dayton Agreement since the then international mediators were aware of the incompatibility of constitutional solutions with the regulations on human rights protection and, therefore, they suggested “to make the Constitution a dynamic instrument and provide for its possible phasing out” [2]. However, when redefining election rules, one must not forget that BiH is still a sensitive state concerning the issue of ethnicity and that it is necessary to search for solutions which will not encourage new, dangerous tensions among constituent peoples. This task appears to be much easier in theory than in practice. It would not be superfluous if the issue of discrimination against national minorities in BiH was indicated in the context of its indirect link to the issue of census according to the ethnicity criterion

internationale care se refera la acestea, sunt Conventia Internationala Privind Eliminarea tuturor formelor de discriminare rasiala din 1965, Conventia Internationala cu Privire la Drepturile Civile si Politice din 1966, Carta Europeana pentru Limba regionala si a minoritatilor, si Conventia Cadru pentru Protectia Minoritatilor Nationale din 1994. Toate aceste acorduri internationale au fost ratificate sau anexate BiH prin intermediul notificarii succesiunii. In cele din urma, Constitutia include alt document international relevant pentru minoritati – Declaratia Drepturilor Omnului referitor la Minoritatile Nationale sau Etnice, Religioase si Lingvistice din anul 1992. Aceasta declaratie a folosit ca inspiratie pentru realizarea Constitutiei, care este mentionata in Preambulul la Constitutie.

8. Considerente finale

Luand in calcul noua faza pacifista a BiH care este diferita de cea din perioada razboiului si de dupa razboi, atunci cand a fost adoptata Constitutia, solicitarile pentru amenamente aduse Constitutiei care au aparut in judecarea *Cazului Sejdić si Finci* par sa fie justificate.

O astfel de posibilitate a fost luata in calcul la data incheierii Contractului Dayton, din moment ce mediatorii internationali au fost constienti de incompatibilitatea solutiilor constitutionale cu reglementarea protectiei drepturilor umane si, astfel, acestea au sugerat sa „faca din Constitutie un instrument dinamic si sa ofere posibilitatea reducerii”[2]. Insa, atunci cand redefinim regulile electorale, nu trebuie sa uitam ca BiH este inca o tara sensibila in ceea ce priveste aspectul etnicitatii si ca este necesar sa cautam solutii care vor incuraja noile si periculoasele tensiuni intre alegatori. Aceasta misiune pare sa fie mai usoara in teorie decat in practica. Nu va fi excedentara daca aspectul discriminarii impotriva minoritatilor nationale din BiH a fost indicat in contextul legaturii directe cu aspectul inventarierii,

since it dates back to the pre-war year 1991 and being so obsolete, it does not provide a realistic demographic picture of the population of BiH.

It will be very interesting to keep track of the effect of the analyzed precedent on all future cases in which the Court will decide on violation of Article 1 of Protocol No. 12. Since the judgement is binding, it is up to BiH to amend the election rules in order to let members of national minorities perform public duties on the highest level of the government (authorities). The first step to follow will surely be amendments to the Constitution, which will be followed by amendments to the Election Law. An action plan for implementation of the Judgment has already been adopted and now it shall be implemented in practice. The inertness of the implementation of the Judgment has incited the Parliamentary Assembly of the Council of Europe to adopt Resolutions 1701(2010) and 1725(2010) on Urgent Need for Constitutional Reform in which the Council expressed its concern about the fact that the initiatives launched by the authorities so far have not led to any concrete results [36]. Except for being bound to amend its election legislation by the obligation taken as a member of the Council of Europe and by this judgement, BiH took the same liability through the 2008 Stabilization and Association Agreement with the EU.

Observing the Judgment in a broader context, it is beyond any doubt that it has enhanced the fight against racial and ethnic discrimination in Europe. It is also a certain warning that exclusion of particular groups for their ethnicity will not be tolerated. It has clearly shown the negative repercussions of ethnic division of the society and simultaneously called for political participation of national minorities and social cohesion.

Despite mostly successful efforts to harmonize the practice of European states

conform criteriului de etnicitate care datează din perioada anterioară războiului 1991 și care este învechită, nu oferă o imagine demografică, realistă, a populației pentru BiH.

Este foarte interesant să urmărim efectul precedentului analizat în toate viitoarele cazuri în care Curtea va decide cu privire la încălcarea Articolului 1 din cadrul Protocolului 12. Din moment ce decizia judecătorească este obligatorie, este decizia BiH de a îmbunătăți legile electorale, pentru a permite membrilor minorităților naționale să realizeze activități publice, la cel mai înalt nivel al guvernării (autorități). Primul pas care trebuie făcut va fi amendarea Constituției care este apoi urmată de amendamente la Legea Electorală. Un plan de acțiune pentru implementarea Hotărârii a fost deja adoptat și acum va fi pus în practică. Încetineala implementării deciziei a incitat Adunarea Parlamentară a Consiliului European pentru a adopta Rezoluțiile 1701 (2010) și 1725(2010) referitor la Necesitatea Urgentă a Reformării Constitutionale, în care Consiliul și-a exprimat îngrijorarea referitor la faptul că inițiativele lansate de autorități, până acum nu duc la nici un rezultat concret [36]. Cu excepția obligației de a amenda legislația alegerilor prin obligația preluată ca membru al Consiliului European și prin această analiză, BiH și-a asumat aceeași răspundere prin Contractul de Stabilizare și Asocieră cu UE, din anul 2008.

Observarea Deciziei în context larg, este dincolo de orice îndoială intensificarea luptei împotriva discriminării rasiale și etnice, în Europa. De asemenea, este o avertizare faptul că excluderea grupurilor particulare pentru etnicitate nu vor fi tolerate. A prezentat în mod clar repercursiunile negative ale divizării etnice a societății și simultaneității reclamate în cadrul participării politice la minoritățile naționale și la coeziunea socială.

În ciuda celor mai reușite eforturi de a armoniza practica țărilor Europene

with respect to anti-discriminatory legislative measures, the example of BiH shows that there is still a need for an integrated approach to the right of equality. Undoubtedly, definitions of this approach to the equality principle should be perceived as the building block of democracy.

Bibliography

[1] Barić Punda, Vesna, *Načelo diskriminacije – jedno od temeljnih načela zaštite ljudskih prava i sloboda*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 1-2/2005, 27-42.

[2] *Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina*, Applications Nos. 27996/06 and 34836/06, 22 December 2009.

[3] Shaw, Malcom N., *International Law – Fifth Edition*, Cambridge University Press, Cambridge, 2003.

[4] International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, A/RES/2106(XX) of 21 December 1965, 47-52.

[5] Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, A/RES/34/180 of 18 December 1979, 193-198.

[6] Charter of the United Nations, Official Gazette of the Republic of Croatia – International Treaties, No. 15/1993, 305-335; corrections in No. 7/1994, 331.

[7] UN Human Rights Committee (HRC), *CCPR General Comment No. 18: Non discrimination*, 10 November 1989, available at:

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/453883fa8.html> (accessed 14 March 2011).

[8] Henrard, Kristin, *The Protection of Minorities Through the Equality Provisions in the Human Rights Treaties: The UN Treaty Bodies*, International Journal on Minority and Group Rights, 2-3/2007, 141-180.

[9] *Case «Relating to certain aspects of the laws on the use of languages in education in Belgium» vs. Belgium*,

referitor la măsurile legislative anti-discriminare, exemplul BiH arata ca exista nevoia unei abordari integrate a dreptului de egalitate. Indubitabil, definițiile acestei abordari referitor la principiul egalității trebuie sa fie perceput ca un bloc de realizare a democratiei

Bibliografie

[1] Barić Punda, Vesna, *Načelo diskriminacije – jedno od temeljnih načela zaštite ljudskih prava i sloboda*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 1-2/2005, 27-42.

[2] *Sejdić si Finci v. Bosnia si Herzegovina*, Cererea nr. 27996/06 si 34836/06, 22 decembrie 2009.

[3] Shaw, Malcom N., *Drept international – Editia a cincea*, Cambridge University Press, Cambridge, 2003.

[4] Conventia Internationala privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasiala, A/RES/2106(XX) of 21 decembrie 1965, 47-52.

[5] Conventia Internationala privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare impotriva Femeilor, A/RES/34/180 of 18 Decembrie 1979, 193-198.

[6] Carta Natiunilor Unite, Monitorul Oficial al Republicii Croatia – Acorduri Internationale, Nr. 15/1993, 305-335; modificari in nr. 7/1994, 331.

[7] Comitetul Drepturilor Omului UN (HRC), *CCPR Comentariu general Nr. 18: Nediscriminare*, 10 Noiembrie 1989, disponibil la:

<http://www.unhcr.org/refworld/docid/453883fa8.html> (accessed 14 March 2011).

[8] Henrard, Kristin, *Protectia Minoritatilor prin Prevederi de Egalitate in cadrul Acordurilor Drepturilor Omului: Organe competente ale ONU*, Jurnalul International al Grupului Minoritatilor si drepturilor, 2-3/2007, 141-180.

[9] *Cazul «referitor la anumite aspecte ale legii si in ceea ce priveste utilizarea limbajului in invatamantul din*

Application No. 1474/62, 1677/62, 1769/63, 2126/64, 23 July 1968.

[10] *Willis v. the United Kingdom*, Application no. 36042/97, 11 June 2002.

[11] Macklem, Timothy, *Defining Discrimination*, King's College Law Journal, 2/2000, 224-249.

[12] Petrova, Dimitrina, *Implementing Anti-discrimination Law and the Human Rights Movement*, Helsinki Monitor, 1/2006, 19-38.

[13] Permanent Court of International Justice, *Minority Schools in Albania*, 6 April 1935, P. C. I. J., Series A/B, No. 64.

[14] Claridge, Lucy, *Discrimination and Political Participation in Bosnia and Herzegovina: Sejdic and Finci v. Bosnia and Herzegovina*, Minority Rights Group International, January 2010, available at: www.minorityrights.org/download.php?id=786 (accessed 14 March 2011).

[15] Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as amended by Protocols No. 11 and 14, 4 November 1950, European Treaty Series – No. 5, available at: <http://conventions.coe.int> (accessed 15 March 2011).

[16] Rose, Dinah, *Public Law and Human Rights: The Principle of Equal Treatment*, Judicial Review, 1/2006, 19-25.

[17] Protocol No. 12 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, ETS No. 177, Rome, 4.XI.2000, available at:

<http://conventions.coe.int/treaty/en/treaties/html/177.htm> (accessed 20 March 2011).

[18] Opinion on the constitutional situation in Bosnia and Herzegovina and the powers of the High Representative, CDL-AD(2005)004, European Commission for Democracy through Law, Venice, 11 March 2005, available at: [http://www.venice.coe.int/docs/2005/CDL-AD\(2005\)004-e.asp](http://www.venice.coe.int/docs/2005/CDL-AD(2005)004-e.asp) (accessed 30 March 2011).

[19] Protocol to the Convention for

Belgia » vs. Belgia, Solicitare nr. 1474/62, 1677/62, 1769/63, 2126/64, 23 Iulie 1968.

[10] *Willis v. Regatul Unit*, Solicitare nr. 36042/97, 11 iunie 2002.

[11] Macklem, Timothy, *Definirea Discriminării*, Jurnalul de drept al Colegiului King, 2/2000, 224-249.

[12] Petrova, Dimitrina, *Implementarea legii anti-discriminării și Miscarea Drepturilor Omului*, Jurnalul Helsinki, 1/2006, 19-38.

[13] Curtea permanentă a Justiției Internaționale, *Scoli minoritate în Albania*, 6 Aprilie 1935, P. C. I. J., Seria A/B, Nr. 64.

[14] Claridge, Lucy, *Discriminare și Participare politică în Bosnia și Herțegovina: Sejdic și Finci v. Bosnia și Herțegovina*, Grupul Internațional al Drepturilor Minoritarilor, ianuarie 2010, disponibil la www.minorityrights.org/download.php?id=786 (accesat la 14 Martie 2011).

[15] Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, așa cum a fost amendată prin Protocoalele Nr. 11 și 14, 4 Noiembrie 1950, Seria Tratatelor Europene – Nr. 5, disponibil la: <http://conventions.coe.int> (accesat la 15 Martie 2011).

[16] Rose, Dinah, *Drept Public și Drepturile Omului: Principiul egalității comportamentale*, Rezumat Juridic, 1/2006, 19-25.

[17] Protocolul nr. 12 la Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, ETS Nr. 177, Roma, 4.XI.2000, disponibil la: <http://conventions.coe.int/treaty/en/treaties/html/177.htm> (accesat la 20 martie 2011).

[18] Parere referitoare la situația constituțională din Bosnia și Herțegovina și puterile Reprezentantului, CDL-AD(2005)004, Comisia Europeană pentru Democratie prin Lege, Venetia, 11 martie 2005, disponibil la: [http://www.venice.coe.int/docs/2005/CDL-AD\(2005\)004-e.asp](http://www.venice.coe.int/docs/2005/CDL-AD(2005)004-e.asp) (accesat la 30 martie 2011).

the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms as amended by Protocol No. 11, CETS No.: 009, Paris, 20.III.1952, available at: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=009&CM=8&DF=27/03/2011&CL=ENG> (accessed 27 March 2011).

[20] *Mathieu-Mohin and Clerfayt v. Belgium*, Application no. 9267/81, 2 March 1987.

[21] *Podkolzina v. Latvia*, Application no. 46726/99, 9 April 2002.

[22] *Melnychenko v. Ukraine*, Application no. 17707/02, 19 October 2004.

[23] International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, International Covenant on Civil and Political Rights and Optional Protocol to the International Covenant on Civil and Political Rights, A/RES/2200(XXI) of 16 December 1966, 52-58.

[24] Wagner, Katharine A., *Identifying and Enforcing “Back-End” Electoral Rights in International Human Rights Law*, Michigan Journal of International Law, 1/2010, 165-214.

[25] Bakšić-Muftić, Jasna, *Razumijevanje Dejtonskog Ustava 10 godina kasnije*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 1-2/2005, 67-93.

[26] Waters, Timothy William, *Contemplating Failure and Creating Alternatives in the Balkans: Bosnia’s Peoples, Democracy, and the Shape of Self-Determination*, Yale Journal of International Law, 2/2004, 423-476.

[27] Živanović, Miroslav (ed.), *Ljudska prava u Bosni i Hercegovini 2008*, Centar za ljudska prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2009.

[28] Kazazić, Vesna, *Ostvarenje i zaštita ljudskih prava u Bosni i Hercegovini kroz praksu prava ombudsmana i Doma za ljudska prava*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 1-2/2005, 43-53.

[29] Constitution of Bosnia and

[19] Protocol referitor la Convenția pentru Protecția Drepturilor Omnului și Libertăților Fundamentale, așa cum este amendat de Protocolul nr. 11, CETS Nr.: 009, Paris, 20.III.1952, disponibil la: <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QuVoulezVous.asp?NT=009&CM=8&DF=27/03/2011&CL=ENG> (accesat la 27 martie 2011).

[20] *Mathieu-Mohin și Clerfayt v. Belgia*, Cererea nr. 9267/81, 2 Martie 1987.

[21] *Podkolzina v. Letonia*, Cererea nr. 46726/99, 9 Aprilie 2002.

[22] *Melnichenko v. Ucraina*, Cererea nr. 17707/02, 19 Octombrie 2004.

[23] Convenția Internațională referitoare la Drepturile Economice, Sociale și Culturale, Convenția Internațională referitoare la Drepturile Civile și Politice și protocolul opțional referitor la Convenția Internațională pentru Drepturile Civile și Politice, A/RES/2200(XXI) din 16 decembrie 1966, 52-58.

[24] Wagner, Katharine A., *Identificarea și întărirea "Sustinerii" Drepturilor Electorale în cadrul Legii Internaționale a Drepturilor Omnului*, Jurnalul de drept Internațional din Michigan, 1/2010, 165-214.

[25] Bakšić-Muftić, Jasna, *Razumijevanje Dejtonskog Ustava 10 godina kasnije*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 1-2/2005, 67-93.

[26] Waters, Timothy William, *Contemplarea Esecului și Realizarea unor noi alternative în Balcani: Populația Bosniei, Democratie, și forma auto-determinării*, Jurnalul de drept Internațional din Yale, 2/2004, 423-476.

[27] Živanović, Miroslav (ed.), *Ljudska prava u Bosni i Hercegovini 2008*, Centar za ljudska prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2009.

[28] Kazazić, Vesna, *Ostvarenje i zaštita ljudskih prava u Bosni i Hercegovini kroz praksu prava ombudsmana i Doma za ljudska prava*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 1-2/2005, 43-53.

Herzegovina, Official Website of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, available at:

http://www.ccbh.ba/eng/p_stream.php?kat=518 (accessed 30 March 2011).

[30] Member States of the Council of Europe, available at:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=005&CM=8&DF=31/03/2011&CL=ENG> (accessed 31 March 2011).

[31] Concluding observations of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination - Bosnia and Herzegovina, CERD/C/BIH/CO/6, 11 April 2006, available at:

[http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/0/72b2390667c6f922c1257180004b369a/\\$FILE/G0641237.pdf](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/0/72b2390667c6f922c1257180004b369a/$FILE/G0641237.pdf) (accessed 27 March 2011).

[32] Izborni zakon Bosne i Hercegovine, Službeni list Bosne i Hercegovine, br. 23/2001 (amendments published in Official Gazette nos. 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10).

[33] Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina, Službeni list Bosne i Hercegovine, br. 12/2003.

[34] Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina, Službeni list Bosne i Hercegovine, br. 76/2005.

[35] Zakon o zabrani diskriminacije, Službeni list Bosne i Hercegovine, br. 59/2009.

[36] Parliamentary Assembly of the Council of Europe, Resolution 1725 (2010) "Urgent need for constitutional reform in Bosnia and Herzegovina", 29 April 2010, available at:

<http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta10/ERES1725.htm> (accessed 5 March 2011).

[29] Constitutia Bosniei si Herțegovinei, Site-ul official al Curtii Constitutionale din Bosnia si Herțegovina, disponibil la:

http://www.ccbh.ba/eng/p_stream.php?kat=518 (accessed 30 March 2011).

[30] Statele membre ale Consiliului European, disponibile la:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=005&CM=8&DF=31/03/2011&CL=ENG> (accesat la 31 Martie 2011).

[31] Concluzionarea observatiilor referitoare la Comitetul pentru eliminarea Discriminarii rasiale - Bosnia si Herțegovina, CERD/C/BIH/CO/6, 11 Aprilie 2006, disponibil la :

[http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/0/72b2390667c6f922c1257180004b369a/\\$FILE/G0641237.pdf](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/0/72b2390667c6f922c1257180004b369a/$FILE/G0641237.pdf) (accesat la 27 Martie 2011).

[32] Izborni zakon Bosne i Herțegovine, Službeni list Bosne i Herțegovine, br. 23/2001 (modificari publicate in Monitorul Oficial nr. 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10).

[33] Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina, Službeni list Bosne i Herțegovine, br. 12/2003.

[34] Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina, Službeni list Bosne i Herțegovine, br. 76/2005.

[35] Zakon o zabrani diskriminacije, Službeni list Bosne i Herțegovine, br. 59/2009.

[36] Adunarea Parlamentului din cadrul Consiliului European, Rezolutie 1725 (2010) “*Nevoie urgenta pentru reforma constitutionala in Bosnia si Herțegovina*”, 29 Aprilie 2010, disponibil la:

<http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta10/ERES1725.htm> (accesat la 5 Martie 2011).